

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 41.

Onsdagen den 8 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 1 innevarande maj förda protokoll.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes.

Att riksdagsmannen herr ingenjör Z. Larsson på grund af sjukdom är förhindrad att under de närmaste dagarne infinna sig vid riksdagen, intygas härmed.

Upsala den 7 maj 1895.

C. G. Leczinsky,
legit. läkare.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:is 73, 74 och 81, bevillningsutskottets memorial n:is 23 och 24 samt bankoutskottets memorial n:o 13 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat olika beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de särskilda voteringspropositionerna, så anställes nu dessa omröstningar i följande ordning:

*Gemensamma
omröstningar.*

1:a omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 73).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, Riksdagen medgifver, att kartografen Carl Edvard Dahlman må

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 41.

Gemensamma omröstningar. från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin befattning såsom kartograf, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 2,800 kronor, röstar

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 71 Ja och 146 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 106 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 71 Ja och 146 Nej,
sammanräkningen visar 177 Ja och 178 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 74).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, till bestridande af kostnaden för uppförande af nytt landsstatshus i Luleå beviljar ett extra anslag af 91,500 kronor, att utgå under två år, och deraf anvisar 45,750 kronor för år 1896; hvarvid det af Riksdagen för om- och tillbyggnad af nämnda landsstatshus för år 1893 anvisade, men ännu icke disponerade extra anslag å 17,000 kronor kommer att reserveras till Riksdagens disposition såsom tillgång vid en kommande statsreglering, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning endast på det sätt bifallits, att, till bestridande af kostnaderna för om- och tillbyggnad af landsstatshuset i Luleå, Riksdagen, utöfver härför redan beviljade 17,000 kronor, anvisat ytterligare 10,000 kronor, att utgå å extra stat för år 1896.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 106 Ja och 115 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 117 Ja och 24 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 106 Ja och 115 Nej,
sammanräkningen visar 223 Ja och 139 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 81).

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts den 8 mars 1895 till Riksdagen aflättna proposition (n:o 32), bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att, på det Kongl. Maj:t må blifva i tillfälle att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i det propositionen bilagda statsrådsprotokoll öfver civilärenden för samma dag angifna grunder åt staten förvärfva Skåne—Hallands, Mellersta Hallands, Göteborgs—Hallands, Landskrona—Engelholms och Malmö—Billesholms jernvägar, till Kongl. Maj:t, efter ingången af år 1896, på requisition utanordna de medel, som erfordras för gäldande af hvad för jernvägarne skall kontant till jernvägarne egare utbetalas, äfvensom fullgöra ränteliqvider och kapitalafbetalningar å de i Skåne—Hallands och Malmö—Billesholms jernvägar intecknade obligationslån samt de kommunallån, hvilka af staten i följd af ifrågavarande banors förvärfvande öfvertagas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke af Riksdagen bifallits.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 102 Ja och 120 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 101 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 102 Ja och 120 Nej,
sammanräkningen visar 203 Ja och 159 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 23, punkt. 1).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för dextrin eller dextrinummi skall höjas till 20 öre pr kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullsatsen för ifrågavarande artikel skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 17 öre per kilogram.

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 72 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 95 Ja och 35 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 72 Ja och 138 Nej,
sammanräkningen visar 167 Ja och 173 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 23, punkt. 2).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för gryn, andra slag, skall höjas till 20 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullsatsen för ifrågavarande artikel skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 17 öre per kilogram.

Sedan voteringseddarna blifvit aflemnade samt en sedel afagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringseddarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 71 Ja och 132 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 101 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 71 Ja och 132 Nej,

sammanräkningen visar 172 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 23, punkt. 3).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för jäst, alla slag, skall höjas till 25 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullsatsen för ifrågavarande artikel skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 20 öre per kilogram.

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 73 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 101 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 73 Ja och 142 Nej,
sammanräkningen visar 174 Ja och 172 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 23, punkt. 4).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för stärkelse af hvete, potatis eller andra vegetabiliska ämnen skall höjas till 20 öre per kilogram, vigten af askar och pappersomslag inberäknad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullen å ifrågavarande varuslag skall bibehållas vid sitt nuvarande belopp, 17 öre pr kilogram.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 84 Ja och 136 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 104 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 84 Ja och 136 Nej,
sammanräkningen visar 188 Ja och 166 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 24).

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att den väckta motionen om lastpenningarnas afskaffande afslås och att de angående denna afgift gällande, i § 4 af tulltaxeunderrättelserna intagna bestämmelser skola erhålla följande förändrade lydelse:

»Lastpenningar till Kongl. Maj:t och kronan utgöras till lika belopp af svenska som af främmande fartyg med 10 öre för hvarje ton, beräknad efter gällande måtbref, samt betalas hvarje gång både vid inkommande och utgående; dock, om ett fartyg under loppet af ett kalenderår gör flera resor mellan Sverige och utrikes ort, erläggas dessa umgälder för utgåendet allenast första resan och vid förnyadt inkommande endast när fartyget innehar last samt större eller mindre del deraf lossar, och må härvid jemväl såsom barlastadt anses fartyg, då dess last uppgår till mindre än en tiondedel af fartygets afgiftspligtiga drägtighet; skolande vid beräkning häraf en ton anses motsvara för varor, som i fartygets skeppshandlingar äro upptagna i volym, 2,83 kubikmeter och för varor, som äro upptagna i vikt, 1,360 kilogram.

Då lossning och lastning på flera ställen egt rum, erläggas lastpenningar endast å första lossnings- eller lastningsstället, derom bevis på märkrullan eller passet meddelas.

Från lastpenningars erläggande befrias:

- fartyg med eller utan destination till svensk hamn, som inkommer och åter utgår i barlast;
- fartyg, som, under resa utrikes orter emellan, anlöper svensk hamn och der endast aflemnar eller emottager passagerare jemte deras effekter eller ock endast aflastar gods i annat fartyg för export;
- fartyg, som af tvingande orsaker eller till inhemtande af ordres för vidare resa anlöper svensk hamn och der icke verkställer lossning och icke heller företager annan lastning än af förnödenheter för besättning, medförde resande och fartyg;
- fartyg, som i följd af liden sjöskada, hvarom sjöförklaring afgifves, anlöper svensk hamn och der lossar sin last samt efter verkställd reparation densamma åter intager och utför;
- fartyg, som af nyss omförmälda anledning lossar sin last och densamma till större eller mindre del försäljer, då sådan försäljning inskränkes till hvad för bestridande af reparationskostnaderna bevisligen erfordrats; samt
- fartyg, som, under resa mellan utrikes orter, i svensk hamn lossar eller lastar varor till högst fjerdedelen af fartygets lastdrägtighet, för beräknande hvaraf fartygets skeppshandlingar skola tjena till grund.

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

I alla dessa fall skall dock fartygets skeppare ställa sig till efter rättelse de i tullstadgan gifna föreskrifter om anmälan hos närmaste tullbetjent äfvensom om märkrullans aflemnande samt i tillämpliga delar jemväl iakttaga hvad i nämnda stadga finnes anbefaldt rörande uttagande af tullpass», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit *dels* att på det sätt bifalla ifrågavarande motion, att den sjöfarten under namn af lastpenningar åliggande afgift under loppet af tio år afskrifves sålunda, att densamma skall från och med början af år 1896 utgå med allenast 9 öre för ton;

från och med början af hvarje derpå följande år till och med år 1904 med 1 öre mindre per ton än det närmast föregående året; och

från och med början af år 1905 alldeles upphöra;

dels ock att § 4 i tulltaxeunderrättelserna skall erhålla följande ändrade lydelse, att gälla för år 1896:

»Lastpenningar till Kongl. Maj:t och kronan utgöras till lika belopp af svenska som af främmande fartyg med 9 öre för hvarje ton, beräknad efter gällande mätbref, samt betalas hvarje gång både vid inkommande och utgående; dock, om ett fartyg under loppet af ett kalenderår gör flera resor mellan Sverige och utrikes ort, erläggas dessa umgälder för utgåendet allenast första resan och vid förnyadt inkommande endast när fartyget innehar last samt större eller mindre del deraf lossar, och må härvid jemväl såsom barlastadt anses fartyg, då dess last uppgår till mindre än en tiondedel af fartygets afgiftspligtiga drägtighet; skolande vid beräkning häraf en ton anses motsvara för varor, som i fartygets skeppshandlingar äro upptagna i volym, 2,83 kubikmeter och för varor, som äro upptagna i vikt, 1,360 kilogram.

Då lossning och lastning på flera ställen egt rum, erläggas lastpenningar endast å första lossnings- eller lastningsstället, derom bevis på märkrullan eller passet meddelas.

Från lastpenningars erläggande befrias:

fartyg med eller utan destination till svensk hamn, som inkommer och åter utgår i barlast;

fartyg, som, under resa utrikes orter emellan, anlöper svensk hamn och der endast aflemnar eller emottager resande jemte deras effekter eller ock endast aflastar gods i annat fartyg för export;

fartyg, som af tvingande orsaker eller till inhemtande af ordres för vidare resa anlöper svensk hamn och der icke verkställer lossning och icke heller företager annan last-

ning än af förnödenheter för besättning, medförde resande och fartyg;

fartyg, som i följd af liden sjöskada, hvarom sjöförklaring afgifves, anlöper svensk hamn och der lossar sin last samt efter verkställd reparation densamma åter intager och utför;

fartyg, som af nyss omförmälda anledning lossar sin last och densamma till större eller mindre del försäljer, då sådan försäljning inskränkes till hvad för bestridande af reparationskostnaderna bevisligen erfordrats; samt

fartyg, som, under resa mellan utrikes orter, i svensk hamn lossar eller lastar varor till högst fjerdedelen af fartygets lastdräktighet, för beräknande hvaraf fartygets skeppshandlingar skola tjena till grund.

I alla dessa fall skall dock fartygets skeppare ställa sig till efterrättelse de i tullstadgan gifna föreskrifter om anmälan hos närmaste tullbetjent äfvensom om märkrullans aflemnande samt i tillämpliga delar jemväl iakttaga hvad i nämnda stadga finnes anbefaldt rörande uttagande af tullpass.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel af lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlemmarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 102 Ja och 118 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 113 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 102 Ja och 118 Nej,

sammanräkningen visar 215 Ja och 144 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt bankouts-kottets memorial n:o 13).

Den, som godkänner bankouts-kottets i Första Kammaren gillade hemställan, att den vid innevarande riksdag af herr Arnoldsson väckta motion om utsträckning af tiden för återbetalning af afbetalningslån ej måtte af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, men bifall till herr Arnolds motion, beslutit, att mom. 2 i § 32 af bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

»Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjette månad efter utlåningsdagen af minst en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.»

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel afagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 81 Ja och 120 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 99 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	81 Ja och 120 Nej,
sammanräkningen visar	180 Ja och 151 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 29.

§ 5.

Ordet begärdes af chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe, som yttrade: Kammaren torde erinra sig, att då för någon tid sedan det var fråga om anslag till kasernbyggnader för armén, gjordes anmärkningar af en talare på stockholms-bänken angående åtskilliga förhållanden på Karlsborg. Jag lofvade då, att, så snart som protokollet blefve tillgängligt, en undersökning skulle göras, hvarigenom jag skulle sättas i tillfälle att visa, huru förhållandena verkligen voro. Det har jag nu gjort, och jag ber att med kammarens tillstånd få göra reda för de resultat, hvartill undersökningen ledt. Det var, kan man säga, hufvudsakligen sju anmärkningar, som gjordes.

Först anmärktes, att på Karlsborg för befålet vid trängbataljonen uppförts en byggnad, upptagande våningar på icke mindre än åtta rum för regementsofficerare och på 5—6 rum för kaptener.

Trängbataljonens befälsbyggnad uppfördes år 1891 för den då under uppsättning varande Göta trängbataljons befäl, beräknadt

efter denna bataljons ursprungliga organisation. Dess tillkomst grundar sig på Riksdagens beslut år 1890. I detta års statsverksproposition föreslog Kongl. Maj:t Riksdagen under fjärde hufvudtiteln angående organisationen af en trångbataljon å Karlsborg:

»att med godkännande af de i statsrådsprotokollet den 11 januari 1890 angifna grunder för organisationen — — — — — medgifva, att de besparingar, som under uppsättningstiden kunna — — beredas, må af Kongl. Maj:t disponeras för bestridande af uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter». I nämnda statsrådsprotokoll yttras bland annat, angående just den af dessa utgifter, som här är i fråga:

»att, då inga enskilda bostäder inom fästningens område stå att erhålla, en särskild för inrymmande af bataljonens befälspersonal afsedd byggnad bör på *statens bekostnad* uppföras å Karlsborg, i likhet med hvad som redan skett i fråga om de å fästningen förlagda artilleri- och ingenjörstrupper», men antages, att den del af kostnaden för nämnda byggnad, som ej täckes af de under uppsättningstiden upplöpande besparingarna å de till bataljonen anslagna medel, skall kunna bestridas från inqvarteringsanslaget i den mån besparingar tillföras densamma.»

Genom skrifvelse n:o 53 (som står att läsa sid. 5 af riksdags-skrifvelsen) biföll Riksdagen Kongl. Maj:ts framställning angående trängen oförändrad i alla dess delar och med uttryckligt godkännande af statsrådsprotokollets grunder. Detta angående byggnadens *tillkomst*.

Beträffande inredningen, så är att anföra följande.

Den nya trångbataljonens befälspersonal skulle enligt stat utgöras af 15 officerare med vederlikar och 24 underofficerare med vederlikar i ständigt tjänstgöring, samt 7 af den förra och 14 af den senare kategorien tjänstgörande endast under sommaröfningarna. Af denna personal, in alles 60 personer, kunde uti slutvärnet inqvarteras samtliga underofficerare med vederlikar och 4 officerare, för 1 bataljonsläkare fans plats uti garnisonssjukhuset, hvadan den personal, för hvilken befälsbyggnaden måste afses, utgjordes af 1 major, 1 regementsläkare, 1 bataljonsläkare, 3 kaptener och 11 subalternofficerare.

Enligt den af Kongl. Maj:t den 27 december 1870 fastställda ritningen har denna byggnad i två våningar bostadslägenheter för just denna personal, med undantag af 7 subalternofficerare, hvilkas rum äro belägna på vinden.

Bataljonschefens och regementsläkarens våningar äro lika stora och bestå hvardera af 5 rum, jungfrukammare och kök, bataljonsläkarens och kaptenernas lägenheter äro äfven lika stora och bestå hvardera af 4 rum, jungfrukammare och kök. Då denna bataljons befäl måste under hela sin tjänstetid förblifva boende på fästningen, lärer nämnda antal rum icke gerna kunna anses för högt tilltaget för officerarne, som befinna sig uti nämnda tjänsteställningar och väl kunna antagas ega familj. Ej heller kan väl med fog klandras, om för en eller annan af dem det anslagna utrymmet

sedermåra befunnits kunna bättre användas genom något större rums tudelning i tvenne rum genom en brådvågg, eller om möjligen något af de för sommårens subalternofficårare afsedda smårum, enligt enskild öfverenskommelse, under deras frånvaro vintertiden upplåtits till begagnande af närboende familj.

Hela denna byggnad mäter i längd 57 meter och i bredd 15 meter samt är i afseende på kaptensvåningarnas storlek anordnad i närmaste öfverensstämmelse med Vaxholms artillericorps' befålsbyggnad på Rindö, emot hvars utrymmesfördelning hittills åtminstone ingen anmärkning veterligen blifvit framståld.

Sedan hafva vi den *andra* anmärkningen: »men detta är ändå på sätt och vis icke så besynnerligt, som att, enligt hvad man sagt mig, till uppsättningskostnader hänförs *inköp af fina och moderna vagnar, för att, naturligtvis med användande af kronans hästar, tjena till fortskaffningsmedel vid samma befåls och deras familjers utflygter.*»

Kongl. Göta trångbataljons persedelsredogörelse för år 1894 upptager följande »skolvagnar och icke reglementerade fordon»:

- 1 st. arbetsvagn med häck, med stege och låda,
- 1 » arbetsslåde,
- 2 » fourragevagnar med sitsar,
- 1 par kålkår till dito,
- 1 st. slåde, åk-, med sitsputa och fotsack,
- 1 » vagn (tåckt), lätt, för persontransport,
- 1 » skolvagn, 2-hjulig kårå,
- 1 » dito , 4-hjulig (s. k. char-å-banc, med sitsar och dynor och häckår),
- 1 » skrofkårå } för transport af stallpillning och dylikt,
- 1 » skroflåda }
- 1 » vinkelaxelkårå.

Detta är nu de vagnar, som finnas. Anmärkningen afser väl »vagn (tåckt), lätt, för persontransport». Men icke allenast vid Göta trångbataljon, utan vid alla de vapen, der tjensten skall skötås såväl till häst som med fordon, förekommer eu sådan vagn. Hvad som anmärktes var förmodligen, att den skulle hafva användts för familjernas råkning. Att åkdon inköpts för att »tjena till fortskaffningsmedel vid befåls och deras familjers utflygter», är icke riktigt. Anledningen till ryktet är ingalunda svår att uppvisa. Då bataljonen blef förlagd till Karlsborg, egde den att börja med inga ridhästar, utan endast hyrda körhästar till sitt förfogande. De enda fordon, som då stodo körskolan till buds, voro fourrage- och skolvagnarne. Köröfningarna måste först anordnas för befål och underbefål, för att utbildade det nödiga antalet instruktörer. De nymålade vagnarna af der på orten ovanligt utseende väckte naturligtvis åtskilligt uppseende, då de visade sig på landsvägarne omkring Karlsborg; och som hufvudsakligen befål befann sig i dem, så kunde lätt det hela af utomstående fattas såsom dagliga lustfårder åt alla möjliga håll i fästningens omgifningar. Vidare uppkommer under nuvarande förhållanden

vid vissa tillfällen. såsom vid de stora årshögtiderna, då en del manskap permitteras, samt under mellandagarne mellan hvarandra aflösande bevaringskontingenters ut- och inryckningar, en missproportion mellan hästar och manskap, så att motionering af hästar måste företagas utom vanliga öfningstider. Vid sådana tillfällen har förekommit, att befäl på särskild anhållan fått tillåtelse att medtaga medlemmar af sin familj under sådan frivillig köröfning, som till hästarnes motionering användts. När sådant medgifvits, har det alltid skett i samband med frivillig köröfning för någon eller några af manskapet, hvilka i detta afseende för sin utbildning väl behöfva all den öfning i körning, som på ett eller annat sätt kan anordnas. De fordon, som dervid användts, hafva uteslutande varit fourrage- och skolvagnarne.

Nu kommer jag till den tredje punkten: »Ett annat byggnadsföretag vid Karlsborg, som i detta sammanhang må omnämnas, är den *vårdshusbyggnad*, som för en 17 å 18 år sedan der uppfördes. Mig har sagts, att denna byggnad, som kostat omkring 60,000 kronor, allt jemt är upplåten at en enskild person *utan någon hyra*, oaktadt, säger man, om han fått betala en årlig hyra af 3,000 kronor, detta icke skulle hafva hindrat honom att blifva, äfven då, en förmögen man, om ock icke så rik, som han genom detta privilegium lyckats blifva.»

Redan vid fästningens grundläggning var det nödvändigt att för det ditkommenderade befälet och underbefälet anordna spisningslokaler, för hvilket ändamål ett litet vårdshus byggdes och mathållningen upplåts åt en »traktör». Inom denna lilla byggnad inrymdes under mer än 50 år samlings- och messlokalerna för befälet och underbefälet vid arbetena, garnisons- och bevakningskommenderingarna, men för tillfälligtvis kommenderade officerare eller ankommande resande var det icke möjligt att bereda rum. Då befälspersonalen derjemte så tilltagit, att man slutligen nödgats för spisningslokalernas utvidgande tillgripa en uti en närbelägen byggnad för annan inqvartering afsedd lägenhet, ja, till och med utspisa officerare och underofficerare i det fria, och då äfven den nya jernvägen från Sköfde kunde förväntas tillföra fästningen flera besök af resande, hvarom allt chefen för fortifikationen uti en underdånig skrifvelse närmare erinrar, biföll Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 22 oktober 1875 chefens för fortifikationen underdåniga framställning angående uppförande af ytterligare en vårdshusbyggnad på fästningen, bredvid den gamla, och för hvilket ändamål 30,000 kronor anvisades å fjerde hufvudtitelns allmänna besparingar. Denna byggnad, som i likhet med den gamla var uppförd af trä, nedbrann jemte denna senare i slutet af år 1883. Då denna olyckshändelse hade gifvit en allvarsam erinran om eldfarligheten af en sådan byggnad, särskildt med hänseende till fästningens i närheten belägna stallbyggnader och foderupplag m. fl. byggnader af trä i samma kvarter, och då den åsigtan alltmera gjorde sig gällande, att i allmänhet taget inga träbyggnader vidare borde uppföras inom fästningsvallarne, biföll Kongl. Maj:t

genom nådigt bref af den 28 mars 1884 chefens för fortifikationen framställning att i stället för de båda nedbrunna värdshusbyggnaderna af trä få uppföra ett hotell af sten. Dertill användes i första rummet den erhållna brandstodsersättningen, 50,000 kronor. I olikhet med hvad eljest sker med kronans byggnader, voro nemligen de båda värdshusbyggnaderna brandförsäkrade sålunda, att erläggandet af brandstodsafgifterna ingick, liksom det äfven fortfarande gör, uti värdshusvärdens kontraktensliga åligganden. Då den erhållna brandstodsersättningen emellertid uppenbarligen icke kunde vara tillräcklig för att i stället för trähusen uppbygga ett lika rymligt stenhus, medgaf Kongl. Maj:t, att det härför nödiga tillskottet, 10,000 kronor, finge utgå utaf ordinarie anslaget för nybyggnader och underhåll af fästningarna och landtförsvaret i allmänhet tillhörande hus och byggnader.

Sålunda har den nuvarande värdshusbyggnaden å Karlsborg tillkommit. Den innehåller till största delen sådana för befäl och underbefäl afsedda och för tjenstgöring behöfliga samlings- och messlokaler, som annars finnas inom våra kasernetablissemant, deribland äfven volontäretablissemantet utanför Karlsborg, äfvensom å Vaxholm—Oscar Fredriksborg och å Kungsholmen uti kronans der befintliga byggnader, men för hvilka det aldrig kunnat ifrågasättas, att vederbörande spisningsvärd skolat erlägga någon hyra. Så länge indelta infanteriets korporalskola var förlagd till Karlsborg, fans för dess befäl en särskild messlokal i slutvärnet, för hvars begagnande hvarken befälet eller marketentaren erlade någon hyra, och ej heller är sådant händelsen med de liknande lokaler, hvilka för enahanda ändamål upplåtits uti det vid Karlsborg belägna volontärskoleetablissemantet. I Karlsborgs värdshus finnes dessutom en särskild rymlig lokal för matservering åt arbetare och manskap enligt fastställd billig taxa.

Att en fastställd taxa måste vara nödvändig för all matservering å Karlsborgs värdshus, är uppenbart, enär ingen konkurrens finnes, och det följaktligen eljest skulle ligga i värdshusvärdens skön att alldeles godtyckligt taxera dem af fästningspersonalen, som nödgades der intaga sina måltider. Liknande bestämmelser träffas ju för öfrigt med föreståndarne för liknande mathållningsinrättningar inom alla kronans militäretablissemant.

Om det således icke rimligtvis borde kunna ifrågasättas, att värdshusvärderna å Karlsborg skulle erlägga någon hyra för de lokaler, som äro afsedda för utspisning af fästningens tjenstemän och arbetare, och hvilka lokaler upptaga minst $\frac{2}{3}$ af hela byggnaden, återstår frågan, huruvida sådan icke borde betalas för den öfriga delen af byggnaden, som, med undantag af ett rum för kommunala behof, är afsedd för resande. Om tilloppet af resande till fästningen verkligen vore så stort, att denna del af hotellrörelsen medförde någon behållning, så kunde det ju måhända synas vara i sin ordning, att någon del deraf i form af hyresersättning komme kronan till godo. Men billigheten kräfver, att man härvidlag icke glömmes först och främst det förhållande, att, om än jernvägen i

väsentlig mån lättat förbindelserna med Karlsborg, denna ort dock icke är och aldrig blir någon genomströmnings- eller vallfartsort för turister eller affärsmän; vid vissa tider på året, såsom vid militärinspektioner, skoluppvisningar, besök af militärskolor och en och annan gång äfven af Riksdagens medlemmar eller dess revisorer, då kunna nog alla hotellets rum för resande vara upptagna, och det skulle kauske behövas ännu flera. Men dess emellan kunna långa tider förflyta, då de stå alldeles tomma eller på sin höjd en eller annan gång anlitas af någon resande, och detta lärer särskildt vara händelsen under vintern. Denna afdelning af Karlsborgs värdshus har tillkommit och måste finnas, på det att de personer, hvilka i något ärende ankomma till fästningen — och framför allt de militärer, hvilka i tillfälliga tjensteangelägenheter *måste* besöka den — må någonstädes kunna finna husrum och förplägning. Att åt dessa tillfälliga resande tillhandahålla detta, måste, i betraktande af nyss anförda förhållanden, snarare anses som ett åliggande, hvilket i deras intresse pålagts värdshusvärden, än som en fördel, som i hans intresse beredts honom på kronans bekostnad.

För det andra bör man ej heller glömma de skyldigheter, hvilka kontraktensligt åligga värdshusvärden. Förutom möblering m. m. uti hotellafdelningen för resande, hvilken ju sjelfallet bör af honom bekostas, skall han äfven bekosta samtliga möbler och bordsservis m. m. i *alla* samlings- och messlokalerna, utgifter, hvilka uti andra dylika lokaler i kronans hus bekostas af kronan, äfvensom hela byggnadens uppvärmning och invändiga underhåll samt den årliga brandstodsafgiften.

Dessutom är han skyldig att, när kommandanten så fordrar, ställa samtliga rum till dennes disposition i och för tillfällig in-
quartering mot faststald taxa.

Om nu efter bestridandet af dessa och alla öfriga med värdshusrörelsen förenade utgifter någon behållning skulle uppstå för värdshusvärden, så är väl detta icke mer än billigt, ty någon förtjenst bör han väl ändå ha.

Nu förmenar anmärkaren, att värdshusvärden blifvit en alldeles för rik man på denna affär. Huru härmed i verkligheten förhåller sig, lär vara svårt att exakt utreda utan tillgång till vederbörandes räkenskaper. Men om allmänna meningen på Karlsborg får tillerkännas något vitsord, så lyder den så, att värdshusvärdens förtjenst på sjelfva hotellrörelsen är ganska måttlig, om ens någon — det bör här anmärkas, att utskänkning eller utminuterung af spritdrycker är honom förbjuden — hvaremot hans hufvudsakliga inkomst härflyter af den öltappningsrörelse, han bedrifver i närheten af Rödesund i samband med den ölförsäljning i annan byggnad i fästningen, hvartill han utverkat sig tillstånd af kommunen och Konungens befallningshafvande.

Härmed torde jag hafva besvarat denna punkt.

Sedan säger anmärkaren, att »man talar om att *trängen upp-tager så mycken beväring, att den icke kan öfvas, utan får gå större delen af tiden sysstolös*».

Detta är en anmärkning, som jag egentligen icke skulle behöfva svara på, ty det är en anmärkning mot den fördelning, som eger rum vid alla trängafdelningar. Men jag skall ändock derom säga några ord. Huru påståendet angående trängbeväringen å Karlsborg uppkommit, är ej lätt att förklara. Sysslolösa gå icke ens de mindre vapenföre och lindrigt sjuke af beväringmanskapet. Att beväringsofningarne liksom allt annat menkligt både kunna och behöfva förbättras, är naturligt och själfklart. Det stora antalet beväringmän bestämmes ju af behovet vid mobilisering. De brister i utbildningen, som yppa sig, påpekas i vederbörande öfningsrapporter. dervid jemväl förslag till bristernas afhjelpande framställas. Sälunda har i den af chefen för Göta trängbataljon sistlidet år inlemnade öfningsrapporten framhållits önskvärdheten af att de för beväringens öfningar legda hästarnes antal må ökas, hvarigenom öfningarne i egentlig trängtjänst skulle kunna bedrivas på ett sådant sätt, att tiden kunde lämpligare fördelas emellan samtliga under »trängtjänst» sammanförda öfningar. Detta skulle dock medföra ökade kostnader för statsverket. Så ofördelaktigt ställa sig dock ej förhållandena vid beväringmanskapets vapenöfningar. såsom de nu äro ordnade, att manskapet under någon del, ännu mindre under största delen af tiden behöfver gå sysslolöst.

Vidare säger anmärkaren, att han önskade fästa min uppmärksamhet på en sak, som borde föranleda skyndsamt rättelse, nemligen att *intendenturtjenstemännens antal skulle vara för stort, och att åt en intendenturtjensteman skulle anförtrots att vara mellanhand vid kronoleveranser.*

Då fästningsintendenturen å Karlsborg på sin tid organiserades, bestämdes, med fästadt afseende å de göromål, som skulle komma att åligga denna intendentur, det nuvarande antalet intendenturtjenstemän sasom vid densamma oundgängligen behöfligt, och de utredningar härom, som under senaste åren från *sakkunnigt håll* skett, hafva endast bestyrkt behovet af de ifrågavarande tjänstemännen, i ty att detta uttryckligen vitsordats ej mindre af komitén för utarbetande af fältförvaltnings- och etappreglementen, i dess den 10 maj 1892 afgifna förslag till intendenturcorpsens omorganisation, utan äfven af de myndigheter, hvilka hörts öfver det berörda förslaget, som också, hvad antalet tjänstemän vid nämnda intendentur beträffar, vann Riksdagens godkännande vid den samma år beslutade nya organisationen af intendenturcorpsen.

Med stöd af de uttalanden, som sälunda helt nyligen afgifvits utaf de med arten och vidden af fästningsintendenturens verksamhet *fullt förtrogna* embetsmyndigheterna och medlemmarne i den omförmälda komitén, och hvilka uttalanden Riksdagen äfven funnit öfvertygande, synes Kongl. Majt för närvarande och vid fästningsintendenturens nuvarande åligganden sakna hvarje som helst anledning att fästa något afseende vid de af anmärkaren framförda hörsagorna om brist på sysselsättning för de å Karlsborg anställda intendenturtjenstemännen.

Hvad åter beträffar anmärkarens, i anledning af en från något håll erhållen uppgift, hvars rigtighet han likväl sjelf ifrågasätter, gjorda anhållan, att undersökningar måtte vidtagas till utrönande af huruvida någon intendenttjensteman å Karlsborg vore betrodd såsom mellanhand vid kronoleveranser, lemnar det sammanhang, i hvilket denna anhållan framkommit, icke något tvifvel öfrigt om att den berörda uppgiften innehållit, att det åsyftade mellanvarandet skulle vara af lagstridig natur, eller åtminstone att uppgiften i fråga så blifvit af herr Hedin uppfattad, enär han i sin framställning ju äfven uttalar såsom sin mening, att, derest den honom lemnade uppgiften befundes grundad, det anmärkta förhållandet ofördröjligen borde komma att upphöra.

Då hvarje intendenttjensteman, som tjenstgör vid truppförband eller förråd, naturligtvis måste vara en upplysande och kontrollerande mellanhand vid alla de kronoleveranser, hans befattning såsom ovilkorlig skyldighet ålägger honom att emottaga eller låta emottaga, äro också hans åligganden i detta afseende noga utmärkta och begränsade af lag och gällande författningar samt dervidlag bestämmande, att han icke till egen nytta eller gagn och till den enskildes förfång eger att under någon form bereda sig ersättning utöfver de aflöningsförmåner af olika natur staten anvisat honom. Den undersökning, om hvilken herr Hedin anhållit och som uppdragits åt generalintendenten i hans dubbla egenskap af chef såväl för intendenturkåren som för det departement i arméförvaltningen, hvilket det hufvudsakliga öfverinseendet af intendenturbestyren tillhör, har icke lemnat ringaste upplysning om att någon intendenttjensteman, vare sig å Karlsborg eller annorstädes, skulle anförtrotts att vara mellanhand vid kronoleveranser i vidsträcktare mån, än, såsom nyss angifvits, oeftergifligen måste vara fallet, och för hvilken också lag och författningar uttryckligen angifva begränsningen, hvadan den begärda undersökningen bestämdt gifver vid handen, att den till herr Hedin om nu berörda förhållanden lemnade uppgiften antingen af honom missuppfattats eller också verkligen varit oriktig och vilseledande.

Vi komma så till den *storartade foderkulturen på vallarne eller de s. k. vallhömedlen*. Angående dessa medels användande stadgas, förutom genom Karl XI:s fortifikationsordning, genom kongl. brefven af den 10 juni 1817, 3 augusti 1839, 23 november 1852, 16 mars 1855, 18 mars 1862, 9 augusti 1864, 10 maj 1867, 13 november 1868, 11 december 1868, 1 mars 1878 och 6 april 1883. Da det skulle vara alldeles för långt att här utförligt redogöra för innehållet utaf dessa offentliga handlingar och då desamma ju äro fullkomligen tillgängliga för hvar och en, som önskar skaffa sig tillförlitlig kännedom om dessa förhållanden, må det vara nog att i korthet anföra följande:

Inkomsten af vallhöet har, enligt af ålder gällande stadganden och föreskrifter, varit af Kongl. Maj:t tillförsäkrad »platsingeniören och de på hvarje fästning stationerade fortifikations-

betjente» såsom en bestämd löneförman, hvilken emellertid år 1839 så reglerades, att utaf fortifikationsbefälhafvarnes andel af dessa medel bildades en s. k. besparingskassa, att af chefen för fortifikationen användas till förbättrande af äldre och på dyrare orter stationerade officerares inkomster samt till understöd åt lönlöse yngre officerare.

Sedan år 1862 fortifikationens officerskår bildat en enskild pensionsinrättning, grundad på frivilliga bidrag (för närvarande uppgående till två procent af lönen samt vid befordran ett quartals löneskilnad), med gaf Kongl. Maj:t, efter samtycke af dåvarande delegarne uti nyssnämnda besparingskassa, att för ändamålets befrämjande såväl kassans dåvarande behållning som de till densamma derefter inflytande vallhömedlen från fästningarne finge användas för pensionsinrättningen, med undantag af 2,000 kronor, hvilka fortfarande skulle utgöra besparingskassans årliga fond att på förut bestämdt sätt användas; en föreskrift, som emellertid, med anledning af förändrade förhållanden, år 1878 af Kongl. Maj:t ändrades, så att nämnda fond icke vidare finge användas till löneförbättringar åt officerare på stat, utan skulle användas dels till arfvoden för utarbetande af de särskildt för fortifikationstrupperna erforderliga läroböckerna i vapnets tekniska delar och såsom bidrag till bestridande af utgifterna för en för officerares och underofficerares utbildning afsedd »Tidskrift i fortifikation», dels ock till andra fortifikationens bästa befrämjande ändamål, bland hvilka här särskildt må nämnas beklädnadshjelp åt nyttnämnde *underofficerare*, flyttningshjelp åt *underofficerare* med familj, då de kommanderas till andra tjänstgöringsorter inom riket, inköp af revolverammunition för skjutöfningar m. m. Mot besparingskassans användande för nu angifna ändamål torde ingen befogad anmärkning billigtvis kunna göras. Gifvet är att vid ett vapen med så omfattande och olikartad teknisk verksamhet som ingenjörsvapnet tekniska läroböcker i icke ringa antal äro för truppersnas undervisning af nöden, men det har ännu aldrig kunnat såsom tjänstepligt åläggas någon militär eller civil tjänsteman att vara bokförfattare, och då vidare en egen tidskrift för fortifikationens befäl måste anses vara mycket gagnelig för detta befäls teoretiska utbildning, men på grund af personalens fåtalighet omöjligen kan existera utan bidrag af allmänna medel, ett förhållande som ju icke heller eger rum i fråga om artilleriets och krigsvetenskapsakademiens tidskrifter, hvilka båda måste anlita statsbidrag, ehuru de ha ojemförligt mycket större läsekrets, särskildt den sistnämnda, än hvad fortifikationstidskriften kan påräkna.

Vallhöinkomsterna redovisas i vederbörlig ordning inför kamrarrätten, och dessa redovisningar hafva hittills veterligen icke föranlett någon anmärkning af statsrevisorerna. Af dessa räkenskaper och dem bilagda detaljerade räkningar hade emellertid kunnat inhemtas bland annat, att sänings-, gödnings- och skördekostnaderna äfvensom redskapsinköp fördelas och bestridas af de olika

understödkassorna och anslagen, ehuru arbetena visserligen *utföras* af fästningsbyggnadens folk och dragare (ty några andra finnas icke inom fästningen att tillgå); att det således endast är den derefter uppkommande behållningen, som kommer pensionskassorna till godo; att nämnda utgifter, jemte anläggning af vallarnes gazonnering, för Karlsborg uppgingo exempelvis år 1891 till 1,300 kronor, 1892 till 1,000 kronor och 1894 till 1.400 kronor; att medeltalet af de från Karlsborg till officerskassan inlevererade behållningarna under de senaste tio åren utgjort endast vid pass 1,100 kronor. År 1890 blef behållningen ingen, och detsamma beräknas komma att inträffa i år på grund af stora omlägnings- och underhållskostnader för vallarne.

Så förhåller det sig i sjelfva verket med den »storartade foderkultur», för hvilken anmärkaren förmenar, att staten betalar gödningsämnen samt häst- och karldagsverken. Detaljräkenskaperna visa, att så icke är händelsen.

Till officerarnes pensionskassa ingår emellertid blott den del af nämnda öfverskott, som motsvarar den andel af vallhömedlen, hvilken förut varit förbehållen fortifikationsbefälhafvaren, dock först sedan denna del minskats med de 2.000 kronor, som för angifvet ändamål skola tillfalla besparingskassan. Den öfriga delen af vallhömedlen utgick till en början, såsom förut, till fästningarnes *underbefäl* och redogörare. Men år 1864 stiftades äfven för *underofficerarne* vid fortifikationen en enskild pensionskassa (hufvudsakligen genom deras egna inträdes-, befordrings- och årsafgifter), och Kongl. Maj:t medgaf då, i likhet med hvad förut skett i fråga om officerskassan, att de andelar af vallhöinkomsterna, hvilka enligt gällande stadganden och fördelningsgrunder tillkommo ingenjörcorpens å fästningarna stationerade underofficerare, finge dertill användas i den mån dessa inkomster blefve disponibla genom de dåvarande innehafvares afgang eller förflyttning.

Vallhömedlen komma således, nu som förr, äfven underofficerarne till godo, och sådant är likaledes händelsen med redogörarne. Äfven för dessa tjänstemän vid fortifikationen bildades nemligen år 1867 en understödsinrättning, väsentligen genom enskilda bidrag, och till förmån för denna anstalt lemnade Kongl. Maj:t i fråga om fästningsredogörarnes andel af vallhömedlen alldeles samma medgifvande som förut i fråga om underofficerarnes.

Äfven detta s. k. Karlsborgsmysterium torde härmed vara på ett tillräckligt och tillfredsställande sätt belyst.

Nu återstar mig en anmärkningspunkt, den sjunde, som talar om *en besynnerlig kanonaffär*.

Om icke kammaren är trött, så skall jag be att få uppläsa generalfälttygmästarens redogörelse för denna fråga.

Sedan Kongl. Maj:t i nadigt bref den 31 december 1887 bland annat förordnat, dels, efter underdånig framställning från generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet, att 80 stycken 24-åriga slätborrade kanonader skulle från flottans förråd i Karlskrona

utlemnas för att användas vid bestyckningen af Karlsborgs fästning, dels — efter det att chefen för generalstaben, generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet samt chefen för fortifikationen inkommit med underdåniga yttranden, huruvida Karlstens fästnings bevarande i sitt nuvarande skick kunde anses erforderligt — att alla å sistnämnda fästning befintliga 23-centimeters bombkanoner och 24-åriga slätborrade granatkanoner äfvensom 4 stycken 25-centimeters slätborrade framladdningsmörsare med tillhörande lavettage, ammunitionseffekter och tillbehör skulle förflyttas till Karlsborg för att derstädes förvaras, samt att öfriga å Karlstens fästning då befintliga pjäser, till antalet 52 stycken, jemte lavettage, projektiler och tillbehör skulle försäljas.

Uppenbart är att, så snart sist anförda fästning förklarats sakna allt värde och betydelse för landets försvar, den å densamma uppställda bestyckningen borde på ett eller annat sätt derifrån bortföras till undvikande af de årliga kostnader, som måste vara förenade med sagda bestycknings bevakning och vård å ort, der trupp icke är förlagd.

Å andra sidan är att framhålla, att å Karlsborgs fästning, för hvars bestyckning enligt då gällande plan erfordrades 182 stycken refflade och 193 stycken slätborrade pjäser, eller tillsammans 375 stycken, icke funnos mera än 80 stycken refflade och 62 stycken slätborrade, eller inalles 142 stycken pjäser, hvadan bristen utgjorde 233 stycken pjäser, och att således de från flottan erhållna 80 stycken kanonaderna och de från Karlsten öfverflyttade 96 stycken pjäserna väl behöfliga för att i någon mån afhjelpa ifrågavarande brist. Ehuru desamma visserligen icke kunde anses tidsenliga, voro de dock, så länge icke medel funnos att anskaffa pjäser af de i bestyckningsplanen uppförda mera användbara slag, nödvändiga för att, i fall af behof, fästningen skulle kunna sättas i stånd att afvärja ett tillfälligt angrepp.

Emellertid faststälde Kongl. Maj:t den 27 maj 1892 förnyad bestyckningsplan för Karlsborgs fästning med Vabergspositionen, enligt hvilken plan slätborrade pjäser endast skulle ingå i bestyckningen till ett antal af 22 stycken.

Denna omständighet i förening dermed, att under tiden anskaffningen af refflade pjäser så fortgått, att 179 stycken dylika den 1 juli 1892 funnos å Karlsborgs fästning, gjorde de derstädes förvarade slätborrade pjäserna, utom de i bestyckningsplanen ingående, obehöfliga för det förut med deras bibehållande afsedda ändamålet.

Då nu dertill kom, att den ifrågavarande slätborrade materielen upptog stort utrymme och för sin vård kräfde årliga utgifter, utan att derigenom kunde förhindras, att deras värde för hvarje år förminskades, förordnade Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 23 juli 1892 bland annat, att ofvannämnda kanonader äfvensom samtliga bland den från Karlsten till Karlsborg öfverflyttade bestyckningen befintliga framladdningspjäser skulle i sammanhang med annan artillerimateriel försäljas.

Hvad den ekonomiska sidan af saken angår, meddelas följande uppgifter:

Kostnaden för transport m. m. af 80 stycken 24-åriga kanonader från Karlskrona till Karlsborg kr. 1,163: 55

Do för förflyttning af en del materiel från Karlsten till Karlsborg » 17,507: 80
eller tillsammans 18,671 kronor 35 öre.

Inflyttna medel för försald materiel: å Karlsten kr. 7,639: 68
å Karlsborg (för materiel från Karlsten) » 10,098: 20
eller tillsammans 17,737 kronor 88 öre. Dertill kom vid auktionen å Karlsborg värdet af lavetterna, hvilka efter slopning försåldes såsom jern och trä. I samband härmed bör anmärkas, att af den från Karlsten öfverflyttade materielen ännu finnas kvar å Karlsborg 22 stycken 23-centimeters svåra slätborrade bombkanoner m/54 och 12 stycken 24-åriga slätborrade granatkanoner m/52, samtliga med lavettage (af jern) äfvensom en del projektiler till nämnda bombkanoner.

Härmed har jag nu besvarat de gjorda anmärkningarna. Det har ju sina fördelar, om enskilda personer med uppmärksamhet följa administrationen vid såväl det ena som det andra departementet, så att till departementschefernas kännedom komma saker, som de kanske annars icke skulle få veta. Men som herrarne torde finna af den redogörelse jag nu lemnat, hafva de nu gjorda anmärkningarna mot landtförsvarsdepartementet icke visat sig grundade, utan — såsom jag uttalade redan när anmärkningarna gjordes — blifvit reducerade, så att det icke finnes mycket kvar af dem.

Herr Hedin anförde: I fall herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet finner sig tillfredsstäld af de upplysningar, han meddelat kammaren, så måste jag bekänna, att hans anspråk äro synnerligen små.

Han har uppgifvit, och det är en vigtig rättelse i de uppgifter, som blifvit mig meddelade, att det nuvarande värdshuset på Karlsborg till största delen är bygd med erhållen brandskadeersättning. Derom hade jag icke någon kännedom. Vidare har han berigtigat en del af hvad jag anfört angående inkomsterna af vallarne, men det öfriga af min anmärkning beträffande dessa inkomster står kvar, ty lagligheten af hela denna åtgärd den bestrider jag.

Herr chefen för landtförsvarsdepartementet har icke kunnat vederlägga mitt påstående, att man har använt en betydlig del af uppsättningsanslaget för trängbataljonen till inrättande af dyrbara våningar. Han har icke heller, åtminstone icke tydligt, vederlagt mitt påstående om att vagnar anskaffats för privat bruk, men jag får säga om denna liksom om öfriga anmärkingar, att när den nu upplästa långa afhandlingen blir tillgänglig i tryck, skall jag icke underlåta att underkasta den en genomgående granskning, och då torde det blifva reduceradt till små proportioner, det som kan stå kvar såsom verkligt svar på hvad jag sagt.

Jag är naturligtvis icke i tillfälle att nu i detalj bemöta, hvad han yttrat om min anmärkning angående anskaffande af vagnar för privat bruk. Knappast någon af kammarens ledamöter torde väl hafva kunnat fullt följa och behålla i minnet denna massa detaljer, till större delen alls icke hörande till saken, och såsom mig synes tillkomna för att i en mängd ovidkommande småsaker leda bort uppmärksamheten från hufvudsaken. Jag kan således icke erkänna, att hvad jag sagt vare sig om trängen eller om vagnarna hittills blifvit vederlagdt.

I fråga om värdshuset har jag redan erkänt rigtigheten af en hans anmärkning, nemligen att jag icke visste, att det var uppfördt till största delen för erhållen brandskadeersättning.

Herr krigsministern säger, att det icke kunnat »ifrågasättas», att innehafvaren skulle betala någon hyra för det. Detta är, säger han, »den allmänna meningen på Karlsborg». Jag skulle dock vilja hemställa, att herr chefen för landtförvarsdepartementet i stället för att rådfråga den s. k. allmänna meningen på Karlsborg ville rådfråga *den enskilda meningen* hos den person, som innehar värdshuset. Han skall nog då få en annan uppfattning. Naturligtvis har denne person icke någon lust att i strid mot kontraktet och så länge det räcker betala någon hyra, men i fråga om rimligheten af att betala en ganska betydlig hyra för en så inkomstgivande lokal, derom är han säkerligen i tillfälle att meddela herr krigsministern samma uppfattning, som han sjelf för några veckor sedan meddelade en ärad vän och granne här i kammaren.

Hvad trängen angår yttrade herr krigsministern väsentligen, att denna inrättning liksom allt annat menskligt kan hafva sina brister. Det är nog rigtigt, men — det bevisar mycket litet i denna sak, och ett blott förnekande af min uppgift, att man icke är i tillfälle att tillräckligt öfva soldaterna, vederlägger icke denna, då jag har intyg derom af personer, hvilka sjelfva personligen klagat öfver detta tillstånd. Detsamma gäller äfven om öfverflödet på intendenturtjenstemän. Jag skall nämna för herr krigsministern, att det fins ett icke så ringa antal fackmän, som äro i tillfälle att om dessa och andra militära saker uttala sin mening, och som stundom göra detta ganska öppet och med detaljer, hvilka jag blott af det skälet icke anför, att omnämmandet af detaljer skulle kunna leda på spären efter dem, som meddelat uppgifterna. Men äfven i denna sak skall jag vid den utlofvade granskningen återkomma till sådana detaljer, som jag vågar meddela.

Detta gäller äfven hans yttrande, att ingen intendenturtjensteman i någon obehörig omfattning eller, såsom han uttryckte sig, i vidsträcktare mån, än som behöfligt och nödigt vore, fungerat såsom mellanhand vid leveranser. Jag har ytterligare meddelanden att göra derom, när jag återkommer till granskningen häraf, meddelanden, som jag icke kände, då jag förra gången hade ordet.

Hvad slutligen angår frågan om kanonernas förflyttning och den saken, betraktad såsom ekonomisk affär, så bestrider jag, bestrider det alldeles bestämdt, och detta på grund af upplysningar, som vissa omständigheter förbjuda mig att anföra till kammarens protokoll, att den saken företagits såsom en rimlig och förnuftig försvarsåtgärd af någon betydelse för värnandet af Karlsborg. Hvad förflyttningen såsom ekonomisk affär beträffar, så torde de siffror, som herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet nyss uppläste, bättre än något annat bekräfta rättigheten af hvad jag sagt. Detta i förbigående. Men, såsom sagdt, när den af herr statsrådet uppläste långa afhandlingen, hvilken innehåller åtminstone tre fjerdedelar sådant, som till saken föga eller intet hör, blifvit tryckt, skall granskning deraf icke uteblifva.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne afslutad.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg till en början statsutskottets utlåtande n:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående extra anslag till domkapitlens expeditioner.

Mom a).

Bifölls.

Med tillstyrkande af hvad Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, hemställde utskottet under *mom b)*:

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1896 bevilja 5,000 kronor till betäckande intill nämnda belopp af brister i domkapitlens expeditionskassor i den mån de anmäldes och blifvit till siffran i behörig ordning fastställda.

Ang. anslag till betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassor.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr von Friesen: Herr talman! Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan. Men jag kan lätt föreställa mig, att det väckt förvåning hos mer än en af kammarens ledamöter, att förevarande förslag blifvit sådant som det är. Man kan icke neka till att det synes underligt, att, då det finnes ett ordinarie anslag, från hvilket medel till domkapitlens expeditioner utgå, det nu begäres ett anslag å extra stat för att betäcka brister, som uppstått i den förvaltning, för hvilken det ordinarie anslaget är afsedt. Jag vill emellertid antaga, att den utväg, som Kongl. Maj:t i detta afseende nu föreslagit, endast är en nödfallsutväg, och att man för framtiden skall kunna ställa denna fråga på samma ståndpunkt som öfriga statsregleringsfrågor.

Ang. anslag
till betäckande
af brister i
domkapitlens
expeditioners-
kassor.

(Forts.)

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Herr grefve och talman, mine herrar! När denna proposition skulle uppsättas och inför Kongl. Maj:t föredragas, stodo mig endast några få dagar till buds. Det torde under sådana förhållanden vara temligen tydligt, att det varit en omöjlighet att göra en fullständigare utredning, än som gjorts. Den utredning, som förelåg vid sjelfva hufvudfrågans behandling, var i vissa hithörande afseenden för gammal — den omfattade åren 1883—1887 — för att kunna tjena till ledning för den framställning, som här speciellt åsyftas. Det är här icke fråga om annat än en provisorisk åtgärd, en åtgärd för år 1896. Jag skall vara den, som mest gläder mig, om Riksdagen verkligen vill draga ut konsekvenserna af den anmärkning, som gjordes af den föregående talaren, så att man finge denna sak ordnad på ett fullt tillfredsställande sätt. Det finnes då icke mer än ett sätt att gå till väga, och det är att för ändamålet anvisa ett tillräckligt förslagsanslag, emedan utgifterna här icke kunna på förhand beräknas, och dessutom en stor del af dem bestrides af medel, som utgå från enskilda personer och enskilda kassor, och hvilkas fortfarande utgående således är stor osäkerhet underkastad.

Herr von Friesen: Jag skulle icke begärt ordet en gång till, om icke i herr statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet anförande funnits ordet »förslagsanslag». Det förefaller mig mycket välgadt, att för det ändamål, hvarom här är fråga, väcka tanken på ett förslagsanslag, emedan man har föga kontroll öfver att icke ett sådant anslag kan blifva obehörigt öfverskridet. Jag för min del åtminstone skulle icke i förevarande fall vilja vara med om ett förslagsanslag, och jag undrar — jag kan åtminstone icke erinra mig det — om i den af Kongl. Maj:t till innevarande Riksdag aflåtna stora framställningen rörande lönerreglering för domkapitlens tjenstemän m. m., det verkligen begärdes ett förslagsanslag för domkapitlens expeditioner. Jag tviflar derpå.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Nej, det begärdes verkligen icke i Kongl. Maj:ts förra proposition något förslagsanslag till domkapitlens expeditioner af det skäl, att det ej syntes vara stora utsigter att få saken främjad på den vägen. Men huru vilja herrarne, att man på förhand skall kunna beräkna dessa brister, så att man utan vidare kan begära en förhöjning i det ordinarie anslaget, hvilken vore tillräcklig och tillfredsställande för mera än några få år. Hvad nu skall täckas, äro de redan faktiskt uppkomna bristerna för åren 1892—1894 och för det nu löpande året. Man kan på förhand icke beräkna, till hvilket belopp dessa brister skola uppgå, ty de anmälas efter hand och blifva efter hand pröfvade.

Hvad kontrollen öfver ett förslagsanslag i detta fall beträffar, kan jag försäkra kammaren, att, om Riksdagen anvisar ett sådant anslag, det nog skall blifva i behörig ordning kontrolleradt, så

att ingen utgift, som ej är behöflig, från anslaget anvisas. Ty vi hafva ju här lika väl som annorstädes kammarrätten, som vakar öfver att ej några onödiga utgifter anvisas från förslagsanslagen.

Ang. anslag till betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassor.
(Forts.)

Herr von Friesen: Ja, kammarrätten öfvervakar, att arten af utgifterna är sådan, att de böra af statsmedel gäldas, men sjelfva priset å och sjelfva mängden af de inköpta varorna lär kammarrätten hafva svårt för att kontrollera. Statsrevisorerna hafva just i nu nämnda afseenden gjort anmärkning mot domkapitlens expeditioner.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Eftersom denna diskussion skall fortsättas, så ber jag få fråga: är Kongl. Maj:t eller Riksdagen bättre i tillfälle att kunna kontrollera priset på af statsmedel inköpta varor än kammarrätten? Jag tror, att det ingår i kammarrättens uppgift och åligganden, att äfven pröfva prisen å allt, hvad till utgifterna hör.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Föredrogos, hvart för sig, och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts under sjetta hufvudtiteln gjorda framställning angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m., och

n:o 79, i anledning af väckta motioner dels om vissa vilkor för åtnjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner, dels ock i fråga om utredning rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid m. m.

§ 8.

Härefter föredrogos bevillningsutskottets betänkande n:o 22, i anledning af väckt motion om förhöjning af bränvinstillverkningsskatten äfvensom af tullen å spritdrycker.

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 21, hemställde herr *Liss Olof Larsson*. »att Riksdagen ville för sin del besluta en förhöjning af bränvinstillverkningsskatten från nuvarande 50 öre till 60 öre per liter, samt att tullen vid införsel af spritdrycker ökas i samma proportion, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Första Kammarens vid sistlidne riksdag fattade beslut i enahanda fråga».

Om förhöjning af bränvinstillverkningsskatten m. m.

Om förhöjning
af brännvins-
tillverknings-
skatten m. m.

(Forts.)

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde:

Herr Sjö: Såsom kammaren behagade finna, har utskottet i år användt samma motivering för afstyrkandet af denna motion, som den förra året använde för afstyrkandet af en då i samma syfte väckt motion, den motiveringen nemligen, att förslag till beskattning å maltdrycker föreläge utarbetadt. Det synes mig något egendomligt, att ett sådant förslag skall kunna användas såsom motiv för motionens afstyrkande. Jag tror det skulle varit lyckligare, om vederbörande inkommit till Riksdagen med detta utarbetade förslag, så att Riksdagen hade fått tillfälle att pröfva det, än att det nu skall ligga till hinder för, såsom jag tror, nyttiga och välbetänkta förslag.

Motionärens förslag går, såsom herrarne torde hafva funnit, i den riktningen, att han önskar, att man nu, såsom förut, då det varit fråga om att inskränka icke allenast bränvinstillverkningen, utan äfven superiet, vidtager det steget, att fördyra varan. Huru ett sådant steg verkar, det känna vi litet hvar, och huru det verkade på 1850-talet, synes deraf, att då uppgick efter dåvarande uppgifter bränvinstillverkningen till omkring 55,000,000 kannor om året, men sedan genom en förordning tillverknings-skatten höjdes, nedgick detta quantum med omkring en fjerdedel. Förordningen helsades den tiden af befolkningen med den största tillfredsställelse, och den verkade öfverallt i landet mycket godt. Sedan den tiden ha arbetsprisen stigit men penningvärdet fallit. Det synes äfven — åtminstone af de uppgifter, vi hafva för den senaste tiden — som om bränvinstillverkningen vore i stigande. Det vore, synes det mig, därför skäl, att nu gå något steg i den riktningen att höja bränvinstillverknings-skatten. Motionären har visserligen icke föreslagit mer än 10 öres förhöjning på liter. Den förhöjningen förefaller nog en och annan för hög, andra tycka den vara för låg, och kanske äfven de finnas, som anse, att den är *alldeles* för låg, och att den borde vara *mycket* större. Emellertid anser jag, att äfven en så ringa förhöjning nog kommer att i sin mån verka icke så litet. Herrarne torde kanske hafva sig bekant, att Norges storting just i dagarne höjt bränvinstillverknings-skatten med 50 öre för liter eller från kr. 1: 90 till kr. 2: 40, och att likaledes franska ministerrådet antagit ett förslag om att höja samma skatt till kr. 1: 75 per liter. Dessa siffror visa tydligen, att det ej kan vara förenadt med några vådor, om vi öka denna skatt med ett så litet belopp, som motionären föreslagit. Jag kan försäkra herrarne, att hvar helst inom landet man kommer i samspråk med personer, såväl sådana, som vilja befrämja nykterheten, som äfven andra, säga de: lägg skatt på bränvinet, det är ingen, som behöfver den varan, utan hvar och en kan lefva den förutan. Detta är också min mening. Bränvinet är endast afsedt att användas till medikamenter, men ej till det dagliga behovet.

Då jag har denna uppfattning, torde det icke förundra her-
 rarne, att jag begagnar mig af tillfället att yrka bifall till motio-
 närens förslag.

*Om förhöjning
 af brännvins-
 tillverknings-
 skatten m. m.*

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Alsterlund, Anderson* i Tenhult, *Hazén, Bengtsson* i Häradsköp, *Jönsson* i Mårarp, *Sjöberg, Anderson* i Hasselbol och *Andersson* i Upsala.

Herr Fredholm från Stockholm: Den föregående talaren uttryckte sin förvåning öfver, att utskottet för sitt afstyrkande af motionen icke anfört några andra motiv än dem, utskottet förra riksdagen anförde. Mig åter förefaller detta helt naturligt. Jag anser, att utskottet icke kunnat gå till väga på annat sätt, då motionären i år endast förnyat den motion, han förra året väckte, och då under tiden icke någon ny, på frågan inverkan omständighet uppstått. Jag kan således, som sagdt, icke finna, att utskottet kunnat gå till väga på annat sätt, än det gjort, och ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad; och efter det propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

Likaledes bifölls bevillningsutskottets härefter föredragna betänkande n:o 25, i anledning af väckt motion om förhöjning af tullen å tobak.

§ 10.

Till behandling företogs vidare lagutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af väckta motioner i fråga om vården af enskildes skogar.

*Om vården af
 enskildes
 skogar.*

Frågan om lagstiftning till den enskilda skogshushållningens främjande hade vid innevarande riksdag bragts å bane i fyra särskilda motioner, hvilka afgifvits: inom Första Kammaren af herr *af Burén*, n:o 13, samt inom Andra Kammaren af herr *Hammar skjöld*, n:o 15, med hvilken nio af kammarens ledamöter förenat sig, och af herr *J. Johnsson* i Bollnäs, n:is 128 och 129.

I den af herr *Hammar skjöld* m. fl. afgifna motionen hemställdes:

att Riksdagen ville besluta aflåtandet af en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville lata utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om obligatorisk sådd eller plantering af skog i de delar af landet, der det pröfvades lämpligt, och i hufvudsak i den riktning, som i motionen blifvit angifven.

Om värden af
enskildes
skogar.
(Forts.)

I den af herr *J. Johnsson* afgifna motion, n:o 128, hemstälde motionären:

att Riksdagen för sin del måtte antaga en i motionen formulerad lag, angående åtgärder till åstadkommande af förbättrad skogsvård.

Härjemte hade herr *J. Johnsson*, under återopande af hvad han i motivering till motionen n:o 128 anförde, i motionen n:o 129 hemställt:

»att Riksdagen må besluta:

att för skogsalster, som för export till utrikes ort utlastas, erlägger utlastaren en krona för hvarje full standard om 4,318 kubikmeter trävaror samt för pappmassa, alla slag, en krona för torr och 50 öre för våt massa, per ton.

Omförmälda afgift uppbäres af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der utlastningen eger rum, och inlevereras till den inom länet för skogsvården tillsatta styrelsen.

Befinnas skogsalster, eller någon del deraf, vara afverkade inom annat län än det, der utskeppningsorten är belägen, varder afgiften af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i sistnämnda län fördelad emellan länen i förhållande till det antal timmer eller vagnslaster trävaror, som inom de skilda länen för den exporterade produkten blifvit afverkade.

Närmare föreskrifter om de uppgifter, som för beräkning af den inom skilda län för export afverkade virkesmängden kan vara erforderlig, samt om sättet för afgiftens uppbörd, utfärdas af Konungen.»

I den af herr *af Burén* inom Första Kammaren afgifna motion, n:o 13, hemstälde motionären — under erinran, att han vid innevarande riksdag väckt motioner dels om en exporttull af 30 öre per kubikmeter såväl för trävaror, oarbetade, sågade eller tillhuggna, som för virkesåtgången till exporterad trämassa, beräknad efter 8 kubikmeter fast mått per ton för torr kemisk massa och till 4,5 kubikmeter vid fast mått per ton för torr mekanisk massa, och dels om att de medel, berörda exporttull inbringade, måtte, i den mån de inflöte, endast få användas till inköp af skogsmarker för att bilda kommunalskogar inom alla landsdelar — att Riksdagen måtte besluta:

att de sålunda uppkomna kommunalskogar ställas under statens kontroll och vård på samma sätt som våra nuvarande allmänningar.

Utskottet hemstälde:

1:o) att herr *Hammarskjölds* i ämnet väckta motion icke må af Riksdagen bifallas;

2:o) att det af herr *J. Johnsson* i motionen n:o 128 väckta förslag om antagande af en lag angående åtgärder till åstadkommande af förbättrad skogsvård icke må af Riksdagen bifallas;

3) att herr *af Buréns* motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt

4:o) att det af herr J. Johnsson i motionen n:o 129 framställda Om värden af förslag om afgift för skogsalster, som för export till utrikes ort enskildes utlastas, icke heller må af Riksdagen bifallas.» skogar.

(Forts.)

Häremot hade reservationer anmälts:

af herr *Poignant*;

af herrar *Anderson* i Tenhult, *Folke Andersson*, *Erickson* i Bjersby och *Svensson* från Karlskrona, hvilka yrkat aflåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet; samt

af herr *Kardell*, som hemställt:

att Riksdagen måtte i skrivelse till Konungen anhålla. att Konungen måtte låta utarbета och till Riksdagen inkomma med förslag till skogslagstiftning för de delar af vårt land, der sådan ännu icke kommit till stånd.»

Herr *von Krusenstjerna* hade begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af de motioner, om hvilka vore fråga i punkterna 1 och 2 i utskottets hemställan, hvarjemte herr *Bruzelius* anmält, att han icke deltagit i handläggningen af ifrågasvarande ärende.

Efter föredragning till en början af *punkten 1* begärdes ordet af

Herr *Hammarskjöld*, som yttrade: Jag tager mig friheten anhålla, att alla 4 punkterna af utskottets hemställan måtte få föredragas och behandlas samtidigt.

Herr talmannen föredrog i anledning häraf nu i ett sammanhang jemväl *punkterna 2—4*, hvarefter ordet å nyo lemnades till

Herr *Hammarskjöld*, som nu anförde: Ehuru utskottets flertal icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till min motion, kan jag dock icke finna det annat än glädjande, att man af motiveringen tydligt kan se, det utskottet erkänner, att ett verkligt behof förefinnes af att något göres för åstadkommande af en lagstiftning rörande enskilda skogar; och ännu mera gläder det mig, att så många af utskottets ledamöter funnit sig föranlättna att reservera sig mot det slut, hvartill utskottet kommit.

Hvad nu beträffar de skäl, utskottet anført för sitt afslag, innehålla de hufvudsakligen, att en lagstiftning för hushållningen å enskilda skogar måste, för att kunna fylla sin uppgift, blifva mer eller mindre olika för särskilda orter, hvadan utskottet härutinnan delar de betänkligheter mot en för hela riket likartad lagstiftning på detta område, som af dåvarande chefen för finansdepartementet år 1886 uttalats. Nu ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att jag i min motion icke alls talat om, att man borde hafva en *likartad* lagstiftning för alla delar af landet. Jag har uttryckligen undantagit Norrland och Dalarne, och jag har i själfva klämman i min motion temligen klart antydt, att en undersökning borde föregå för att få utredt, hvarest det kunde pröfvas lämpligt att införa en lagstiftning för enskildes skogar.

Om värden af
enskildes
skogar.
(Forts.)

Oafsedt detta har nu tillkommit en annan omständighet, vid hvilken man har att fästa stor vikt, nemligen den förändring, som försiggått i afseende på domänstyrelsens uppfattning af frågan. Då chefen för finansdepartementet år 1886 stödde sin uttalade mening på ett utlåtande, som afgifvits af domänstyrelsen, var denna styrelsens uppfattning den, att den ansåg sig böra afstyrka all lagstiftning rörande enskildes skogar, såsom varande både obehöflig och till och med onyttig; men numera har domänstyrelsen helt och hållet ändrat åsigt. Denna styrelse har nemligen i år den 18 februari inkommit till regeringen med underdånigt utlåtande med förslag till lag angående åtgärder till förekommande af förödelse af ungskog, ett lagförslag, som finnes intaget i herr Poignants reservation. Denna domänstyrelsens åtgärd, då man vet att den förut stält sig mycket afvoigt mot hela saken, synes mig vara ett skäl, som bort öfvertyga utskottet om, att det dock nu är på tiden, att något göres i detta afseende.

Då utskottet ytterligare framhåller, att det måste framkomma allmänna uttalanden från kommuner och landsting angående denna lagstiftning, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på, att sådana uttalanden förut framkommit från åtskilliga landsting. Jag vet särskildt, att detta skett från Kronobergs och från södra Kalmar läns landsting. Båda de lagförslag, som af dem uppgjordes och på hvilka begärts regeringens sanktion, afstyrktes af domänstyrelsen. Nu är det emellertid att hoppas, att domänstyrelsen *icke* skulle komma att afstyrka dylika lagförslag, och under sådana förhållanden tycker jag, att lagutskottet gerna kunnat vara med om ett bifall till min motion.

Att det verkligen föreligger ett stort behof af, att någonting göres för att rädda skogarne från fullständig ödeläggelse, synes mig vara så klart, att det icke behöfver någon utredning. Det är en så allmänt känd sak, att jag anser det vara öfverflödigt att tala derom. Hvad beträffar klämman i min motion, vill jag icke hålla särskildt på den, utan är gerna villig att gå med på något annat förslag, som kan bättre motsvara kammarens önsningar än det jag framställt. Ty, ehuru visserligen frågan för denna gång förfallit genom det beslut, Första Kammaren fattat, så att någon skrifvelse till regeringen icke kan komma till stånd, anser jag dock, att ett uttalande af denna kammare i den riktning, min motion går, skulle verka mycket godt. Det synes mig, att sedan domänstyrelsen nu inkommit med sitt förslag, och regeringen deraf fått fullt fog att inhemta landstingens åsikter, regeringen skulle få än mera skäl att göra detta, i fall Andra Kammaren ville uttala såsom sin mening, att verkligen någonting borde göras.

Jag skall ytterligare be att få fästa uppmärksamheten på, att denna kammare redan år 1874 uttalat sig i det syfte, att den för sin del ansett lagstiftning för enskildes skogar vara behöflig; och jag har svårt att tro, att skogsvärden sedan den tiden så förbättrats, att något behof af en särskild lagstiftning i detta af-

seende icke längre skulle förefinnas. Jag tillåter mig därför, herr talman, att hemställa om proposition på bifall till följande förslag: »att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t an hålla, att Kongl. Maj:t efter vederbörande landstings hörande låter utarbета och till Riksdagen framkomma med förslag till skogslagstiftning för de delar af vårt land, der sådan lagstiftning ännu icke kommit till stånd.»

*Om vården af
enskildes
skogar.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Petri, Grundell, Ekströmer, Andersson i Lysvik, Andersson i Upsala. Boëthius, Mallmin, Åkerlund, Ericson i Ransta och Carlsson.*

Herr Kardell yttrade: Herr talman. mine herrar! Trots det beaktansvärda innehålllet i de motioner, som af herrar Hammarskjöld och Johnsson framburits vid denna riksdag rörande skogslagstiftning i de delar af vårt land, der sådan ännu icke kommit till stånd, har utskottet icke ansett sig kunna hemställa om bifall till någondera af de sålunda väckta motionerna.

Hvad först herr Johnssons motion beträffar, har han framlagt ett omfattande förslag till lag, som skulle gälla för landet i dess helhet med undantag af Gotlands, Vesterbottens och Norrbottens län. Jag anser emellertid icke, att någon annan än regeringen eger nödiga förutsättningar för att kunna uppgöra ett fullständigt förslag till lag i detta afseende; utskottet har också hufvudsakligen på denna grund, trots det behjertansvärda i motionen, icke ansett sig kunna hemställa om bifall till densamma på rak arm. Hvad sedan herr Hammarskjölds motion angår, är hans deri framställda förslag mycket tilltalande; han vill nemligen hafva ett påbud om obligatorisk återsädd eller plantering af skog. Men jag föreställer mig dock, att en skogslag icke kan uteslutande vara byggd på ett sådant påbud, utan måste innehålla äfven åtskilligt annat.

Nu har utskottet varit enigt i att afstyrka bifall till dessa båda motioner; derjemte har utskottet äfven varit enigt om en annan sak. Det var nemligen ingen af utskottets ledamöter, som icke erkände, att en skogslagstiftning är af behofvet påkallad för vårt land. Men sedan skilde sig åsigterna. Utskottets majoritet ansåg det vara tillräckligt att blott i motiveringen antyda detta förhållande, men att man borde för öfrigt hemställa om rent afslag å motionerna. Minoriteten deremot önskade föreslå Riksdagen att besluta att inga till Konungen med en skrifvelse i motionernas syfte.

Den föreliggande frågan är af synnerligt stor vikt för vårt land; det är en fråga, som icke bör få vänta för länge på sin lösning. Särskildt i Norrland har skogssköfvingen gripit vida omkring sig. Den sträcker sig till allt mindre och mindre dimensioner af timmer; och man kan säga, att det finnes stora bygder, som blifvit så godt som kalhuggna. Jag tror icke det vore vågadt att påstå, att redan en betydlig del af sjelfva skogskapitalet der blifvit

Om vården af tillgripet. Hvart detta skall leda i längden, kan man tänka sig; det kommer att medföra stora faror för vårt lands framtid ur enskildes skogar. både ekonomisk och klimatisk synpunkt.

(Forts.)

Man brukar tala om Norrland såsom vårt framtidsland; men hvad skall det blifva för framtid för det landet, sedan skogen blifvit borthuggen och sedan i sammanhang med den utveckling, som följer deraf, den sjelfegande befolkningen decimerats och för öfrigt till stor del gått tillbaka i ekonomiskt hänseende och i social ställning?

De skäl, som utskottet anfört mot en skrifvelse på sid. 15, förefalla mig synnerligen svaga. Utskottet säger nemligen, att man bör vänta, till dess »en allmännare uppfattning om behovet och lämpligheten af ett sådant ingripande i någon ort gjort sig gällande och funnit sitt uttryck i en framställning från den korporation, som företrädesvis kan anses representera den upplysta allmänna meningen i orten, eller länets landsting».

Herr Hammarskjöld har redan visat, att detta påstående från lagutskottet, att landstingen icke gjort några framställningar, icke håller streck beträffande delar af Småland, och jag kan konstatera, att det icke heller håller streck beträffande Norrland. Jemtlands läns landsting ingick redan 1892 med en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, i hvilken landstinget anhöll, att en skogslag för detta län måtte komma till stånd, och tillika angaf, hvad den enligt landstingets åsigt borde innehålla. Jag vet också, att Västernorrlands och Gefleborgs läns landsting båda synselsatt sig med skogsfrågan utan att dock, så vidt jag vet, ännu hafva kommit till något resultat. Huru det är med de öfriga landstingen, vet jag icke. Men derom kan icke vara tu tal, att icke den allmänna meningen i vårt land kräfver skogslagstiftning för landets alla delar.

Jag var för öfrigt icke af alldeles samma mening som mina medreservanter från denna kammare och kunde därför icke ansluta mig till deras reservation. De ville hafva i reservationen betonadt, att det behöfves särskilda skogslagar för olika delar af vårt land. Det kan ju vara möjligt, att så är förhållandet. Vårt land sträcker sig långt i norr och söder, och förhållandena äro nog olika på olika ställen. Jag är dock icke öfvertygad om att de äro så olika, att lagstiftningen behöfver vara olika. Det skulle naturligtvis ur rättslig synpunkt vara en stor fördel, om man finge en lag för hela riket söder om Vesterbottens län eller på sin höjd två lagar, den ena för södra Norrland och Dalarne och den andra för mellersta och södra Sverige med undantag af Gotland. På grund deraf ville jag icke uttala i min reservation, att det behöfves olika skogslagar för olika delar af landet.

Min reservation är hufvudsakligen af samma innehåll som det förslag, som nyss aflemnades af herr Hammarskjöld. Den skiljer sig från detta endast derigenom att han inskjutit orden: »efter landstingens hörande»; och det tillägget kan väl vara i sin ordning. Det kan ju icke ifrågasättas annat, än att en skogslag

skall komma till stånd, först sedan de olika landstingen blifvit hörda, ehuru man naturligtvis måste reservera sig mot den uppfattningen, att landstingen skola stifta lag. De böra höras, men det är Konung och Riksdag, som stifta lag i ämnet; och en skogslag kan behöfvas för ett län, äfven om dess landsting händelsevis skulle säga nej dertill.

Jag skulle för öfrigt vilja i klämman äfven framhålla herr Johnssons motion. I motiveringen till min reservation har jag blott talat om herr Hammarskjölds motion. Just med hänsyn till möjligheten deraf, att en eller två lagstiftningar för hela landet skulle kunna komma till stånd, skulle jag äfven vilja lägga till orden: »med anledning af herr Johnssons motion».

Jag vill emellertid nu ansluta mig till det förslag till resolution, som framlades af herr Hammarskjöld. Jag skall icke för tillfället göra något särskildt yrkande, utan nu ansluta mig till detta, ehuru jag gerna för min del säge, att man äfven talat något om herr Johnssons motion i klämman.

Herr Petersson i Runtorp: Herr grefve och talman! Det är visserligen glädjande så väl att se, att utskottet uttalat sig fördelaktigt om en skogslag, som att från enskilda motionärer höra, att man allt mera inser nödvändigheten af att få en lagstiftning för skogen. Men det är lika sorgligt att se, att det skall draga så långt ut på tiden, att jag fruktar, att det gamla ordspråket besannas, att medan gräset växer, dör kon. De sköfla skogarna så oerhördt, att, när man blir färdig med en lag, den säkerligen kommer väl sent; och ehuru jag instämt i herr Hammarskjölds motion, så kan jag icke vara med om att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att »efter landstingens hörande» man skulle hafva att förvänta ett förslag från regeringen. Ty jag har erfarenhet om, huru sådant tillgår. Om regeringen skall tillfråga landstingen, så kan den icke göra det förrän i höst. Sedan sätter ofta hvarje landsting till en komité, som skall behandla frågan. Der kan hvar och en komma med sitt förslag. Så kunna vissa landsting säga nej, och man blir aldrig färdig med detta förslag. Bland de glädjande omständigheterna är den, att domänstyrelsen nu mera icke förnekar behofvet af en sådan lagstiftning, utan erkänner, att den kan vara bra. Och det mest glädjande är, att domänstyrelsen upptagit i det närmaste det förslag till lag, som jag framstälde för flera år sedan, men som icke då dugde för domänstyrelsen. Jag vill icke klandra domänstyrelsen därför, utan tvärtom är jag tacksam, att den nu kommit på den idén, att det kan användas.

Jag tror således, att, om vi skola få en ändring i rätt tid, icke de ord, som nu herr Hammarskjöld föreslagit: »efter landstingens hörande», böra ingå i skrifvelsen; utan om man låter Kongl. Maj:t få det förslag, som föreligger och som domänstyrelsen har sanktionerat, så tror jag, att vi få en lag, som i de flesta fall blir till belåtenhet. Jag anser frågan vara så nyttig och nöd-

*Om värden
af enskildes
skogar.
(Forts.)*

Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)

vändig, att vi icke böra uppskjuta för länge med denna lag, om vi skola få någon nytta af den för skogen.

Jag vill därför yrka bifall till herr Hammarskjölds förslag med uteslutande af orden »efter landstingens hörande». Skulle det vara förhållandet, att landstingen på några orter blifva missbelättna härmed, så går der väl an att häri vinna rättelse. Men hufvudsaken är, att vi *ändtligen* få en lag.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr talman, mine herrar! Då utskottet afstyrkt den af mig väckta motionen och då Första Kammaren redan godkänt utskottets hemställan, så har jag ingen utsigt till att vinna Riksdagens bifall till mitt förslag. Jag ber emellertid att få göra några erinringar med anledning af de motiv, som utskottet anför för det slut, hvartill utskottet kommit. Utskottet har nemligen stödt sitt afstyrkande hufvudsakligen på domänstyrelsens utlåtande af den 26 maj 1885, deri domänstyrelsen för sin del säger sig anse, att en lagstiftning för hela landet icke är lämplig. Domänstyrelsen anför nemligen i detta sitt utlåtande till Kongl. Maj:t angående ifrågakvarande lag följande:

»att skogens föryngring i allmänhet icke är äfventyrad, enär enligt hvad äfven skogstjenstemännen vitsordat, inom största delen af vårt land sjelfsådd från fröträd eller kringliggande skog i de flesta fall är att påräkna; att detta särskildt är fallet i de orter, från hvilka den hufvudsakliga trävaruexporten eger rum och der de större kolförbrukande järnverken äro belägna; att följderna af skogarnes öfverdrifna anlåtande också visat sig mindre deruti, att de afbrukade markerna förblifvit skoglösa, än genom skogarnes utglesnande; samt att under sådana förhållanden en återplanteringslag skulle verka föga till skogstillståndets förbättrande. Förutom på Gotland, der likväl en skogslag med syfte att befördra återväxt redan är gällande, är det endast i Småland, Vestergötland, Bohuslän, Halland, Skåne och Blekinge, som skogskultur, enligt domänstyrelsens uppgift, gjort sig mera behöflig, och der således en återplanteringslag skulle kunna få någon betydelse.»

Det är på denna af domänstyrelsen uttalade grundsats, som utskottet nu kommer till det resultat, att en skogslag icke är behöflig. Ser man emellertid till huru förslagen om bättre skogsvård behandlats, så framgår det, att efter det Riksdagen år 1868 hos Kongl. Maj:t anhållit om utredning, huruvida en skogslag skulle vara nödvändig och nyttig för landet, Kongl. Maj:t samma år tillsatt en komité, hvilken komité år 1870 afgaf sitt utlåtande. Med anledning af denna komités utlåtande framkom Kongl. Maj:t år 1874 med en framställning till Riksdagen om en skogslag för hela landet. Detta förslag vann emellertid ej Riksdagens bifall. 1875 fick skogsstyrelsen befallning att utarbete ett sammanjemkningsförslag, men detta sammanjemkningsförslag föranledde icke någon framställning från Kongl. Maj:ts sida. År 1883 anmodade Kongl. Maj:t ytterligare domänstyrelsen att inkomma med förnyadt yttrande, som af domänstyrelsen aflemnades den 26 maj 1885.

deri styrelsen uttalar det af mig nyss citerade yttrande, och hvilket gick ut på, att domänstyrelsen för sin del ansåg att en skogslag icke skulle vara af behovet påkallad. Då detta ärende den 5 november 1886 föredrogs i statsrådet, yttrade föredraganden, att han med anledning af den af domänstyrelsen lemnade utredningen icke kunde tillstyrka Kongl. Maj:t att framställa något förslag till lag, då skiljaktigheterna visat sig vara så stora, och då domänstyrelsen ansåg, att olika lagar borde gälla för de olika delarna af landet. Denna åsigt ansåg statsrådet för sin del icke vara riktig, enär, då undantagslagar skulle ifrågakomma, dessa borde så vidt möjligt tillämpas öfver hela landet.

I sammanhang med Kongl. Maj:ts beslut, att frågan om lag till förbättrad skogsvård icke skulle föranleda till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, lemnade Kongl. Maj:t uppdrag åt domänstyrelsen att afgifva utlåtande angående frågan, huruvida de afverkningar, som egde rum särskildt i fjelltrakterna af Norrland, kunde föranleda till framställning om en särskild skogslag för den delen af landet.

Med anledning af denna Kongl. Maj:ts befallning har domänstyrelsen efter denna tid sysselsatt sig med vetenskapliga utredningar i detta afseende, och resultatet af desamma föreligger i ett betänkande, som domänstyrelsen afgaf under den 18 sistlidne februari.

I detta utlåtande har domänstyrelsen uttalat en helt annan uppfattning än den, som gjorde sig gällande i det år 1885 afgifna utlåtandet. Domänstyrelsen har nemligen i det senare utlåtandet — härvid bör erinras, att domänstyrelsens utlåtande icke endast innehåller en redogörelse för de vetenskapliga undersökningar, som anstälts i Norrland på derom af Kongl. Maj:t den 5 november 1886 meddelad befallning, utan äfven innehåller ett utlåtande med anledning deraf, att Kongl. Maj:t remitterat Jemtlands läns landstings ansökning om en skogsslag för Jemtland till domänstyrelsen — har domänstyrelsen yttrat bland annat: »Olägenheterna af en lag, som skyddar all småskog, så väl den nya som den gamla, så väl den växande som den undertryckta, hvilken ej växer, framträder skarpast i granskogarna och blandskogarna. Särskild uppmärksamhet påkallar, hvad de senare skogarna beträffar, den omständigheten, att en dimensionslag, till följd af tallens och granens olika ljusbehof och deraf följande olika beståndsegenskaper, ställer sig mycket ogynsam för det förra trädslaget, hvars undanträngande äfven från sådana växtplatser, som äro mindre lämpliga för granen, derigenom påskyndas. De för ungskogarnas utveckling erforderliga hjälpgallringarna försvaras ock genom en dimensionslag, hvars hindrande inflytelser blifva än större och outhärdligare, der trakt-huggning eller traktblädning tillämpas. För egare af sådana skogsmarker, som i anseende till sin svaga bördighet endast framalstra mindre träd, blefve lagen på sätt och vis ett totalt afverkningsförbud, enär den mindre värdefulla skogen mangen gång ej torde bära utgifterna för utsyningen. Detta uttalande med anledning af Jemtlands läns landstings förslag, att det skulle

*Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)*

Om värden
af enskildes
skogar.
(Forts.)

införas en dimensionslag för Jemtlands, Gefleborgs och Vester-norrlands län. men längre fram, sedan styrelsen utvecklade de skäl, som föranledt styrelsen att tillstyrka, att en lag borde stiftas, som tillämpades för hela riket, yttrar styrelsen: »Ehuru styrelsen sålunda ej kunnat tillstyrka införandet af en dimensionslag i de ifrågavarande tre länen, har styrelsen dock ansett sig i detta sammanhang böra taga i öfvervägande, huruvida ej, så väl i fråga om dessa län som öfriga delar af riket, för hvilka särskilda skogslagar ej redan äro gällande, andra utvägar till den enskilda skogshushållningens främjande och särskildt till förekommande af en öfverdrifven ungskogsafverkning må stå till buds; och har styrelsen i särskild underdånig skrifvelse af denna dag aflåtit förslag i berörda hänseenden, till hvilket styrelsen i underdånighet far hänvisa.»

Styrelsen har således kommit till den uppfattning, att en skogslag, som skyddar skogen och särskildt befördrar återväxten, vore nödvändig för hela riket. och styrelsen har också i sammanhang härmed framlagt ett förslag, som ansluter sig ganska nära till det af mig framställda förslaget. Det innehåller nemligen dels bestämmelse om, att särskilda afgifter borde införas för export af träprodukter till 10 öre per kubikmeter, dels att en styrelse inom länen skulle tillsättas, som skulle handhafva skogsvården, dels ock slutligen, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle under vissa förhållanden vara berättigad att förbjuda skogsfverkning, då skogssköfving egde rum.

Då utskottet vid sitt afslagsyrkande uteslutande stödjer sig på domänstyrelsens utlåtande af år 1885, förefaller det mig alldeles klart att, då utskottet har en sådan tillit till skogsstyrelsen, att den åberopat dess utlåtande till stöd för utskottets förslag, utskottet skulle, om det tagit del af omförmälda utlåtande af den 18 sistlidne februari, kommit till helt annat slut. Domänstyrelsens sistnämnda utlåtande innehåller nemligen, enligt hvad jag nyss antydte, förslag till en skogslag, som enligt domänstyrelsens mening borde tillämpas i de delar af hela riket, för hvilket skogslagar ej äro införda, och det innehåller dessutom i detalj bestämmelser om så väl afgifter som värden af skogen i öfrigt. Jag beklagar, att icke utskottet tagit del af detta domänstyrelsens utlåtande, ty då hade man kunnat hoppas, att utskottet skulle kommit till annat slut än det nu föreliggande. Det förvånar mig icke, att man kan hafva betänkligheter och stå tveksam, då det är fråga om ett förslag, som så vidsträckt ingriper i de enskilda förhållandena, som en skogslag skulle göra, men dessa betänkligheter böra väl, med hänsyn till sakens vikt och det mål vi med denna lag vilja vinna, efter närmare öfvervägande få vika. Jag anser emellertid, att frågan visst icke kan annat än vinna på att den kommer till Kongl. Maj:t. viss om att Kongl. Maj:t skall egna densamma nödig uppmärksamhet och erforderlig utredning. Att jemväl landstingen skulle beredas tillfälle att få uttala sig i denna fråga, lärer endast kunna befordra

dess framgång. Landstingens uttalanden blefve ett stöd för Riksdagen, då frågan återkommer.

Jag skall därför sluta mig till den förste talarens yrkande om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med den af herr Kardell föreslagna förändring.

*Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)*

Herr *Bromée* instämde häruti.

Herr Eriksson i Qväcklingen: Herr talman, mine herrar! Äfven jag ansluter mig till dem, som yrka på en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om förslag till skogslag. För den händelse den föreslagna skrifvelsen komme till stand, så skall jag anhålla att få angifva, i hvilken riktning jag tänkt mig frågans lösning.

Att, såsom representanten från Bollnäs i sitt förslag vill, införa en dimensionslag, som skyddar för sköfving af skog, tror jag icke vore lämpligt, enär en sådan bestämmelse, såsom ock domänstyrelsen i sitt med anledning af Jemtlands läns landstings gjorda framställning, afgifna utlåtande tydligt visat, skulle ställa sig mycket hindersam och skadlig icke endast för skogshushållningen, utan äfven i ekonomiskt hänseende, emedan den äfven skyddar gammal skog och befordrar blädningsystemet, hvilket, i synnerhet för gran- och blandskog, är mycket skadligt.

Deremot tror jag, att det af domänstyrelsen upprättade förslaget är mera lämpligt och naturligt, därför att det grundar sig på åldersberäkning. Man har då fria händer att tillgodogöra sig och undanrödja gammal marskog, som till stor del icke innehåller annat än, enligt en dimensionslag, undermåligt virke. Den af domänstyrelsen föreslagna åldersgränsen anser jag dock för min del tillräckligt hög beträffande Vesternorrlands län, åtminstone Medelpad; om Angermanland skall jag icke yttra mig.

En åldersgräns af 60 år anser jag vara tillräcklig äfven der och mera jämförlig med den föreslagna åldersberäkningen i öfriga delar af landet.

Till sist skall jag be att få tillkännagifva, att ett antal hemmans- och skogsegare i min hembygd på ett möte uttalat sig för behöfligheten af en skogslag i enlighet med af domänstyrelsen uppgjort förslag.

Herr von Krusenstjerna: Af betänkandet torde herrarne hafva funnit, att jag icke deltagit i behandlingen af herrar Hammar-skjöldes och Johnssons motioner inom utskottet. Jag anhåller nu endast att få tillkännagifva, att, om jag deltagit i desamma behandling, jag skulle hafva biträdt den reservation, som afgifvits af herrar J. Andersson, Folke Andersson, Erickson och E. Svensson.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! I likhet med såväl motionärerna som reservanterna anser äfven jag, att något bör göras, för att man skall erhålla ett verksamt och kraftigt skydd

*Om värden
af enskildes
skogar.*
(Forts.)

för våra skogar, men, då jag det gör, så anser jag, att det borde vara lika viktigt, att lagen blifver sådan, att den blir tillfredsställande.

Det är visserligen nödvändigt och vore mycket godt, om en sådan lag mycket fort kunde komma till stånd, men det torde vara ännu nödvändigare att, när lagen kommer till stånd, om detta är möjligt, den då är sådan, att den uppfyller det ändamål, som Riksdagen med en sådan lag asyftat.

Jag skall tillåta mig att något beröra det af domänstyrelsen framlagda förslag till lag i detta syfte. Jag tager nemligen domänstyrelsens förslag därför, att det är den myndighet, som bäst bör vara hemma på detta område.

Hvad då beträffar dess förslag, så heter det i § 1, att skogsmark och beteshage äro jemnställda, och sköfving får der icke ega rum. Men ga vi till § 2, så står det i denna paragraf, att beteshage icke hör till den mark, som skyddas genom denna lag. Man finner redan af detta, att det icke är så lätt att få lagen tydlig och klar.

I § 1 förekommer ett stadgande om skogens ålder, men jag tror icke, att det är något synnerligen lyckligt uttryck. Jag vill i förbigående säga, att jag gör dessa anmärkningar, på det att, när vi få en lag till stånd, vi må få densamma så tydlig som möjligt, så att den icke gör sig skyldig till sådana oegentligheter, som jag anser föreligga i detta förslag, t. ex. da det i detsamma talas om skogens ålder. Jag tror, såsom sagdt, icke, att detta uttryck är synnerligen lyckligt funnet, ty om t. ex. i de norrländska länen skogen icke vore femtio år, då har man icke rätt att afverka och exportera sådan skog, men, mine herrar, huru skola vi få veta, huru gamla träden äro. Det blir väl då nödvändigt att först hugga ned trädet och räkna årsringarna, och finner man då, att skogen icke har den föreskrifna åldern, så får man väl resa upp trädet igen eller också köra hem det, ty exporteras får det icke. Enligt min tanke vore det lyckligare, om man kunde komma underfund med något annat sätt att bestämma, hvilken skog, som får huggas. Man kan visserligen invända, att man kan borra och derigenom utröna trädets ålder, men äfven på det sättet skadas skogen, hvarför detta sätt icke heller kan anses så synnerligen praktiskt.

Vidare föreslås i § 4, att kommunalnämnderna i de respektive kommunerna skola utöfva uppsigt öfver att denna lag efterlefves. Men jag vill hemställa, huru det kan vara möjligt, att kommunalnämnderna i någon nämnvärdare grad skola vara mäktiga att utöfva en sådan kontroll. Tänker jag särskildt på den församling, jag tillhör, så är densamma omkring 7 mil lång och på vissa ställen 3 mil bred. Der hafva vi en skogsareal af i rundt tal 150,000 tunnland, och skogen är indelad på det sätt, att hvarje hemmansägare har skog på minst tre ställen. Skulle jag tillåta mig att här nämna något om min skog -- och dertill anser jag mig hafva rätt -- så förhåller det sig sa, att jag liksom de andra har hem-

skog, utskog och fåbodskog. Till min utskog har jag 4 mil, och den ligger rakt vester ut från mitt hem; fåbodskogen ligger två mil rakt öster ut. Således är det mellan utskogen och fåbodskogen ett afstånd af 6 mil. Hemskogen ligger vid min hemtrakt, och följaktligen kunna herrarne finna, hvilket ofantligt afstånd det blir och huru svårt det blir för kommunalnämnden att utöfva kontroll på sådana ytvidder och afstånd.

Och vidare skulle också kommunalnämnden tillse, huruvida, då vi afverka våra skogar, detta sker till afsalu, eller om det är till husbehof. Nu torde det icke blifva så synnerligen lätt att kontrollera den saken, ty om jag far ut till utskogen fyra mil från hemmet, så passerar jag under tiden flera vattendrag och flottleder, och när jag far ifrån skogen med mitt lass, då måste någon af kommunalnämndens ledamöter, om jag lastat på af dessa nättare dimensioner, som jag icke har rätt att sälja, följa med hela denna långa väg för att se efter, huruvida jag fraktar hem virket till begagnande för eget husbehof, eller om jag stjelper af det i flottleden och således säljer det, förutsatt att jag förut afverkat så mycket jag har rätt att afverka till afsalu. Häraf torde det framgå, hvilken ofantlig svårighet det skulle medföra för kommunalnämnden att utöfva kontroll. Och jag är öfvertygad om, att för att blott närmelsevis kunna förebygga dessa olägenheter, skulle man nödgas utse alla myndige män i min kommun till kommunalnämndsledamöter, och jag tror icke, att man ändå skulle hafva tillräcklig kontroll. Dertill kommer också, att dessa kommunalnämndens ledamöter icke för sitt uppdrag åtnjuta aflöning, och icke heller afser det af domänstyrelsen framlagda förslaget att lemna dem någon sådan — det talas der om aflöning endast för gode männen.

Jag har velat framställa dessa anmärkningar, icke därför att jag är emot att få en lag i detta syfte, utan för att visa nödvändigheten af, att det tages särskild hänsyn till de olika ortsförhållandena. Ty jag tror icke, att en lag kan vara passande för oss, som möjligen kan passa för de södra delarne af vart land. Och det torde därför vara ytterst svårt, att icke säga omöjligt för Kongl. Maj:t att utarbета en lag, som kan passa för alla och som kan hafva någon utsigt att blifva af Riksdagen antagen, då förslaget en gång kommer fram hit.

Af hvad jag nu yttrat torde det framgå, att jag för min del mest lutar åt den uppfattningen, att vi om möjligt borde hafva särskilda lagar för de olika delarne af vårt land, men jag skall dock icke tillåta mig att i detta afseende framställa något yrkande, utan har blott velat säga detta för att gifva min mening till känna, på samma gång jag ber få betona, att jag hyser lifligt intresse för att vi måtte få något skydd för våra skogar.

Jag har intet yrkande att framställa.

I detta yttrande instämde herr *Olsson* i Sörnäs.

*Om värden
af enskildes
skogar.
(Forts.)*

Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)

Herr Petersson i Brystorp: Det är icke första gangen denna fråga framkastats af enskild motionär, utan den har flere gånger varit föremål för öfverläggning i riksdagen, men alltid har den blifvit af Kongl. Maj:t afslagen. Jag kan icke heller finna, att motionärerna nu framkommit med några andra skäl än de, som förut blifvit förebragta.

Det förnämsta skälet för afslag är, att det fordras olika skogslagstiftning för olika delar af landet, emedan skogsväxten på olika ställen ställer sig mycket olika. Det har också förvånat mig, att åtskilliga här framkastat förslag om, att frågan icke skulle få först behandlas af kommuner och landsting, innan den kommer till Riksdagen.

Jag skall äfven be att få anföra några exempel, som visa, hvarför det är erforderligt att låta de olika landsdelarne sjelfva afgöra, hvilken skogslagstiftning för dem kan vara mest lämplig. Det förhåller sig så, att det på vissa ställen inom riket finnes en mängd små jordegare med små skogsplotter och ännu mindre jordbruk. De skörda kanske icke brödsäd för mer än halfva året och äro därför nödsakade att använda skogen för att kunna existera. Är spanmålen dyr, så hugga de mera; är den billig, så hugga de mindre. Är nu skogslagstiftningen sådan, att de icke fritt få förfoga öfver skogen, så blefve de nödsakade att gå ifrån sitt hemman. Det finnes kanske en annan hemmansegare, som sköter sig väl, men så ingår han en oförsigtig borgen, för hvilken han måste ut med penningar. Denna borgen skulle han kunna inlösa, om han finge fritt sälja skog, och han skulle då kunna få sitta kvar vid sitt hemman. Blir det nu en sådan lagstiftning, att han icke eger rätt att förfoga öfver skogarne, så måste han gå ifrån sitt hemman, och detta kan jag icke finna vara lämpligt.

Jag kan nog instänma i hvad en talare på kalmarbänken yttrade, att det vore på tiden att få en lag, hvarigenom skogen skyddades. Jag vill delvis erkänna, att så är förhållandet, och jag tror, att hvad man har att göra, det är att stifta en lag om skyldighet att uppdraga skog. Men det är icke så lätt för enskilda att göra det, ty det går icke fort att få afkastning deraf, men man har ju nu slagit in på den banan, att staten inköper stora skogssträckor. Staten har tillfälle att inköpa sådana och magt att bibehålla tillväxten. Jag tror, att om staten på detta vis köper in mer och mer, det är den säkraste och bästa utvägen att förebygga, att vårt land skulle blifva skoglöst. Om en skogslagstiftning af den art kunde komma till stånd, att den icke verkade ruinerande för någon, så skulle jag icke vara emot förslaget.

Jag får säga, att hvad herr Hammarskjölds motion beträffar, var den för mig mycket tilltalande, ty den var så affattad, att ingen kunde blifva lidande af densamma. Skälet, hvarför jag icke reserverade mig mot utskottets beslut att afstyrka äfven denna motion, var, att dylika motioner redan förut blifvit af Kongl. Maj:t afslagna; och dessutom tyckte jag, att han allt för litet betonat vården om skogsplanteringarne. Skall man plantera skog, måste

man äfven se till, att den vårdas. Ty släpper man ut kreatur på bete i anläggningarne, så förstöra de dem, och då är ju intet vunnet.

*Om vården
af enskildes
skogar.*

(Forts.)

Då jag för min del icke kan gå in på en skogslagstiftning, annat än under den förutsättning, att frågan först behandlas i kommunerna och landstingen, och sedan dessa tillstyrkt ett förslag, Kongl. Maj:t till Riksdagen aflåter proposition i detta syfte, på hvilket sätt jag tror, att man skall kunna få till stånd en lag, som blefve minst ruinerande för de enskilde skogsegarne, så skall jag, enär intet sådant förslag föreligger, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kardell: Då jag förra gången hade ordet, gjorde jag icke något särskildt yrkande i hufvudsak, utan instämde med herr Hammarskjöld. Emellertid har herr Johnsson sedan yttrat sig, och äfven han har instämt i herr Hammarskjölds yrkande, men på samma gång yttrat, att han dertill ville hafva det tillägg, jag skulle hafva förordat. Jag gjorde emellertid, som sagdt, förra gången ej något yrkande, ehuru jag förklarade, att om något sådant yrkande från annat håll framställdes, jag icke skulle hafva något deremot. Med anledning af herr Johnssons yttrande ber jag emellertid att nu få yrka det tillägg till motiveringen för beslutet, sådan denna är formulerad i min reservation, att i slutet af densamma, der det heter »att utskottet måtte i anledning af herr Hammarskjölds m. fl. motion hemställa», må före de tvenne sista orden inskjutas »och herr Johnssons», och jag gör detta yrkande på grund deraf, att herr Johnssons åsigt, att man borde tänka på en för hela riket gemensam skogslagstiftning, synes mig synnerligen beaktansvärd, och att därför denna åsigt äfven borde komma under ompröfning. Jag ber därför nu att få yrka bifall till min reservation med det tillägg i motiveringen till densamma, att den får följande lydelse: »att utskottet måtte med anledning af herr Hammarskjölds m. fl. och herr Johnssons motioner hemställa».

Herr Hammarskjölds yrkande skiljer sig från mitt hufvudsakligen derigenom, att han inflickat orden »efter landstingens hörande». Sasom jag förut nämnt, anser jag detta icke vara någon väsentlig sak. Jag tror, i likhet med herr Petersson i Runtorp, att landstingen i sjelfva verket icke kunna anses vara fullt kompetenta auktoriteter, utan oftast äro partiska i frågan.

Herr Petersson i Brystorp nämnde, att inga andra skäl framkommit för en lagstiftning i ämnet än de, som förut varit i riksdagen anförda. Jo, nog hafva nya skäl tillkommit. Det förnämsta af dessa skäl är den allt större skogsförödelsen och till följd deraf försämrade naturförhållanden i vissa trakter af vårt land.

Med allt detta har jag visst icke velat säga, att icke möjligen olika lagstiftning skulle kunna behövas för olika delar af vårt land, utan jag har blott velat framhålla, att man äfven bör tänka på den andra utvägen, hvilken jag för min del anser vida mera

Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)

önskvärd, och som efter min uppfattning ur rättslig synpunkt har större fördelar än den andra.

Herr Näslund: Då jag inom lagutskottet har deltagit i behandlingen af den föreliggande motionen och äfven med min röst bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, så skall jag be att få yttra några ord i frågan.

För min del har jag alltid hyst stora betänkligheter mot att stifta en lag i förevarande fall, som skulle i någon nämnvärd grad inkräkta på den enskildes rätt, och den, som sjelf vistats på landsbygden och närmare känner de smås förhållanden derstädes, tror jag både kan och bör tillmätas åtminstone lika stort vitsord som personer, boende i städerna. och icke alls egande någon skog eller skogsmark. Jag har alltid varit af den öfvertygelsen, att en gemensam skogslag för hela landet icke vore lämplig och icke heller kunde efterlevvas, utan att hvarje landsdel eller hvarje landstingsområde borde ega frihet att genom länsrepresentationen, landstinget, draga försorg om upprättande af ett lagförslag i förevarande fråga, derest detsamma af flertalet kommuner ansåges erforderligt, och att genom landstinget få frågan underställd Kongl. Maj:ts pröfning. Jag instämmer sålunda i allo med det anförande, som departementschefen hade vid frågans behandling inför Kongl. Maj:t den 5 november 1886, och hvilket finnes omnämndt å sid. 12 i utskottets betänkande.

Jag skall vid den långt framskridna tiden icke vidare upptaga kammarens tid, utan, på grund af hvad jag anført, anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Hammarskjöld: Jag vill blott yttra några ord till berigtigande eller rättare sagdt, undanrödjande af ett missförstånd, som synes råda angående rätta meningen af min motion.

Herr Petersson i Brystorp anförde såsom exempel, att en mindre hemmansegare kunde blifva nödsakad att, för att kunna klarera sina affärer, nedhugga större delen af sin skog. Jag har ingalunda velat förmena en sådan hemmansegare att göra det, ty jag har så tydligt i min motion framhållit, att jag icke ville lägga det allra ringaste band på skogsegaren att realisera sin skog på det sätt han finner lämpligast; vill han låta skogen växa till så, att den lemnar mastträd, så får han göra det, och vill han hugga ner den till qvastkäppar, så må han också göra det, endast han sörjer för skogens återväxt. Det är just denna sistnämnda åtgärd, som jag framhållit, och vid hvilken jag anser, att man bör fasthålla såsom varande den enda fullt utförbara åtgärd för skogens bevarande utan att därför behöfva lägga något som helst band i afseende på sjelfva realisationen af skogen. Ty min fullkomliga öfvertygelse är, att, om det går derhän, att det varder föreskrifvet, att hvar och en, som hugger ner sin skog, också är skyldig att sörja för återväxt, så kommer man icke att så svårt miss-

hushålla med skogen, utan i stället anse, att den är något man bör taga vara på.

Herr Daniel Persson i Tällberg kritiserade mycket skarpt domänstyrelsens förslag. Denna kritik synes mig hafva varit temligen öfverflödig, då något yrkande om antagande af nämnda förslag icke blifvit framställt.

För öfrigt har jag i min motion tydligt uttalat, att jag anser omöjligt att få en för hela Sverige likartad skogslagstiftning, utan har jag velat härvid göra undantag för Norrland och Dalarne. Jag är nemligen alldeles öfvertygad om, att så olika och så vidt åtskilda landsdelar som Norrland och Dalarne, å ena sidan, och södra Sverige, å den andra, måste hafva helt olika lagstiftning i fråga om skogsvården.

Herr *Warrinsky* instämde häruti.

Herr Petersson i Runtorp: Jag begärde ordet hufvudsakligen för att, då herr Kardell förändrat sitt yrkande på det sätt han det gjort, gifva till känna, att jag, med frånträdande af mitt yrkande, instämmer med honom.

Men medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att med några ord besvara ett yttrande af en ledamot af utskottet, deri han framhöll, att en särskild skogslagstiftning icke vore nödvändig, utan ansåg, att en skogsegare skulle hafva frihet att hushålla med sin skog, hur han behagade, ty, sade han, denne skogsegare skulle ju komma i behof att köpa bröd halfva året om och kunde då blifva tvungen att tillgripa sin skog för att kunna lifnära sig och de sina. Ja, förefinnas verkligen sådana omständigheter, så må ju en sådan åtgärd vara ursäktlig, för så vidt icke hela skogen nedhugges. Men om han eller egendomens innehafvare nedhugga hela skogen, så frågas: på hvad skola då deras efterkommande lefva? Eller skola dessa svälta, tills skogen återväxt? Jag kan därför icke finna annat, än att skogsegaren vid afverkningen borde lemna så mycket kvar af skogen, att äfven efterkommande deraf kunde bereda sig någon utväg till försörjning, i fall jordbruket icke der-till lemnade tillräcklig afkastning.

Den, som varit i tillfälle att se den totala skogsförödelse och sköfving, som egt rum icke allenast å ett eller annat litet hemman, utan äfven å hela socknar, så att man der endast får se nakna berg, hvilka först efter 50, 60 å 100 år kunna blifva skogbärande, den skall också inse nödvändigheten af att taga vara på denna viktiga näring för vårt land. Jag vill hushålla med våra skogar så, att våra efterkommande må kunna berga sig med. Denna näring är och kan bli så viktig för hela vår hushållning, att den bör väl vårdas.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan förenar mig med herr Kardell i det af honom framställda yrkande.

Herr Petersson i Brystorp: Den siste talaren yttrade, att om man hugger ner skogen, så blir ingenting kvar för de

*Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)*

Om vården
af enskildes
skogar.
(Forts.)

efterkommande. Jag ber emellertid få försäkra honom om, att detta icke är förhållandet. åtminstone hvad angår de mindre skogs-
egarne, ty äfven dessa hafva vid sin skogsafverkning tanken icke
allenast på sig sjelfva, utan äfven på sina efterkommande.

Han sade vidare, att om man högge ned skogen, så kunde
den ej återväxa på 50, 60 å 100 år. Jag får da säga, att i min
trakt blef på 1830-talet en kronoallmänning såld, och köparne höggo
ner skogen. Men sedan den tiden har nu der uppväxt en riktigt
prätigtig ungskog. utan att den hvarken blifvit planterad eller sådd.
Jag vill dermed icke säga, att ju icke plantering och sådd somlig-
städes kan vara erforderlig, men detta är dock beroende på de
särskilda ortförhållandena; men att en skog kan växa upp genom
sjelfsåning och utan plantering, det har jag sjelf varit i tillfälle
att se; och jag försäkrar, att den skog, som uppkommit genom
sjelfsådd, blifvit tätare och mera frodig, under det att den plan-
terade skogen växer ganska sakta.

Då jag sista gangen hade ordet, glömde jag att opponera mig
mot herr Kardells yrkande om antagande af en allmän föreskrift
angående obligatoriska åtgärder för skogens återväxt. Jag anser
en sådan föreskrift öfverflödig. Förhållandena kunna emellertid
vara så olika på olika orter, i det att på den ena orten kan åtgå
50 å 60 år och på andra åter mindre tid, exempelvis 30 å 40 år
eller mindre. Detta bevisar bäst, att, på sätt herr Hammarskjöld
föreslagit i sin motion, särskild lagstiftning behöfves för särskilda
orter i landet.

Jag vidhåller. herr talman. mitt yrkande.

Herr Eriksson i Elgered: Blott några få ord! Saken har
en svag sida och denna svaga sida ligger deri, att det blifvit
fråga om ett ingrepp på den personliga sjelfbestämmningsrätten
och eganderätten, hvilka genom den ifragasatta skogsagstiftning-
en skulle komma att inskränkas.

Detta är nu den svaga sidan. Men å andra sidan medgifver
jag det berättigade i dessa anspråk att få sådana lagar till stånd
som de, hvilka förut af vissa län antagits, eller också sådana, som
de, hvilka i något förändrad form blifvit af herr Hammarskjöld
med flere föreslagna. Men oaktadt behöfligheten deraf och oaktadt
man nogsamtt inser, att, om exporten af trävaror och af trävirke
får fortgå i den stora omfattning, den nu har, hvilken, upptagen
i kronor, går till 100 millioner per år, följden deraf förr eller se-
nare skulle blifva den, att våra skogstillgångar — denna för vårt
land så rika inkomstkälla — komme att utsina, så synes det mig
dock uppenbarligen vara ett förhastadt sätt att lösa denna viktiga
fråga, om man på en enskild motionärs förslag och utan vidare
utredning skulle antaga denna lag; och det är därför också mindre
underligt, att lagutskottet under sådana förhållanden afstyrkt
motionen.

Ehuru jag för min del icke kan bestämdt ansluta mig till
herr Hammarskjölds eller herr Johnssons från Bollnäs förslag, vill

jag dock i hufvudsak ansluta mig till den af herr Kardell afgifna reservation, med den af honom yrkade ändring deri beträffande motiveringen.

Jag kan desto hellre sluta mig dertill, som denna reservation har en så vidsträckt innebörd, att den lemnar rum för olika detaljbestämmelser med afseende på de utredningar, som Kongl. Maj:t kommer att föreskrifva.

Jag skall därför på dessa skäl, herr talman, be att få yrka bifall till herr Kardells reservation.

Herr *Andersson* i Ölsund förklarade sig instämma i detta yttrande.

Herr *Persson* i Mörarp: Innan diskussionen förklaras afslutad, skall jag be att få såsom min enskilda mening uttala, att jag anser det vara hög tid på att något i denna fråga göres. Det lider icke det allra ringaste tvifvel derom, att ju icke skogsafverkningen fortskridit i mycket större och högre grad, än som är förenligt med skogens bestånd. Och då man här icke har att välja emellan andra förslag än de, som föreligga, samt då jag icke kan se annat, än att det af herr *Hammarskjöld* framställda förslag är af beskaffenhet att kunna förena de särskilda meningar, som här uttalats, så ber jag att få ansluta mig till nämnda förslag.

Häruti instämde herrar *Henricson*, *Larsson* i Mörtlösa, *Andersson* i Löfhult, *Jönsson* i Mårarp, vice talmannen *Östberg*, friherre *von Knorring*, *Falk*, *Olsson* i Kyrkebol, friherre *von Schwerin* och *Olsson* i Ornakärr.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som återstodo, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till hvart och ett af de under öfverläggningen af herrar *Hammarskjöld*, *Kardell* och *Johnsson* i Bollnäs framställda förslag. Herr talmannen fann herr *Hammarskjölds* förslag hafva flertalets mening för sig; men som votering begärdes, blef, sedan till kontraposition antagits bifall till herr *Kardells* förslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som, med afslag å hvad lagutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 42, bifaller det af herr *Hammarskjöld* under öfverläggningen framställda förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om värden
af enskildes
skogar.
(Forts.)

*Om värden
af enskildes
skogar.*

Vinner Nej, har kammaren bifallit herr Kardells under öfverläggningen framställda förslag.

Omröstningen utföll med 115 ja mot 55 nej, och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkterna 2—4.

Biföllos.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,30 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.